

Hodnocení efektivity programu SAPARD ve Zlínském kraji

Bc. Eva Rejmontová, DiS.

Diplomová práce
2008

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav veřejné správy a regionálního rozvoje
akademický rok: 2007/2008

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Eva REJMONTOVÁ, DiS.**
Studijní program: **N 6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná správa a regionální rozvoj**

Téma práce: **Hodnocení efektivity programu SAPARD ve Zlínském kraji**

Zásady pro vypracování:

Úvod

I. Teoretická část

- Popište hlavní úkol programu, cíle, předpoklady.
- Popište důvod a důležitost existence.

II. Praktická část

- Zhodnoťte nejčastější chyby a problémy při tvorbě žádostí.
- Zhodnoťte způsob výběru projektů, které jsou hrazeny největší finanční částkou.
- Analyzujte předložené projekty a zhodnoťte efektivitu programu ve Zlínském kraji.

Závěr

Rozsah práce: **cca 40 stran**
Rozsah příloh:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

- [1] VILAMOVÁ, Š. Čerpáme finanční zdroje EU. Praha: GRADA, 2005. ISBN 80-247-1194.
[2] WEIDENFELD, W., WESBELS, W. Evropská unie od A do Z. Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-413-6.
[3] FIALA, P., PITROVÁ, M. Evropská unie.1. vyd. Brno: CDK, 2003. ISBN 80-7325-015-2.
[4] JAKŠ, J. Quo Vadis - Evropská unie. ETC PUBLISHING, 1998. ISBN 80-86006-57-3.
[5] PĚLUCHA, M. a kolektiv. Rozvoj venkova v programovacím období 2007 - 2013 v kontextu reforem SPZ EU. Praha: IREAS, 2006. ISBN 80-8684-42-3.

Vedoucí diplomové práce: **doc. RNDr. René Wokoun, CSc.**
Ústav veřejné správy a regionálního rozvoje
Datum zadání diplomové práce: **10. března 2008**
Termín odevzdání diplomové práce: **5. května 2008**

Ve Zlíně dne 10. března 2008

doc. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
děkan

doc. RNDr. René Wokoun, CSc.
ředitel ústavu

ABSTRAKT

Tématem mé diplomové práce je „Hodnocení efektivity programu SAPARD ve Zlínském kraji“. Téma považuji za velmi důležité. Česká republika se přiřadila mezi státy Evropské unie před několika lety a začala žít úplně „novým“ životem. Tento program jí otevřel další nové cesty a možnosti. Ráda bych případného čtenáře uvedla podrobně do problému a představila mu závěry, ke kterým jsem dospěla. Ačkoli program již ukončil svou aktivitu, jeho práce pořád nese dobré výsledky, celkový efekt stále funguje a ještě není u konce.

ABSTRACT

My diploma work's theme is „The efficiency assessment of program SAPARD in Zlin region“. I consider the theme very important. The Czech Republic joined The European Union countries a few years ago and it has started to live totally „new“ life. This program has opened other new ways and possibilities for The Czech Republic. I would like to put a potential reader into the problem in detail and introduce him results which I've reached to. Although the program SAPARD has stopped its activity, present work is still bringing good results, the whole effect is still working and hasn't been finishing yet.

Na tomto místě chci poděkovat vedoucímu mé diplomové práce doc. RNDr. René Wokounovi, CSc. A všem osloveným konzultantům za cenné rady, připomínky a podněty, které mi při zpracování této práce poskytli a ochotu, se kterou se mi věnovali.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracovala samostatně a použitou literaturu jsem citovala.

Ve Zlíně 5. května 2008

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	9
1 EVROPSKÁ UNIE	10
1.1 STRUČNÝ POPIS	10
1.2 DŮVODY PŘEDVSTUPNÍ POMOCI KANDIDÁTSKÝM ZEMÍ EU	11
1.3 FONDY.....	12
2 SAPARD	14
2.1 CÍLE PROGRAMU.....	14
2.2 AGENTURA SAPARD	15
2.3 INSTITUCIONÁLNÍ ZABEZPEČENÍ	16
2.4 KOORDINACE PROGRAMU.....	17
2.4.1 Národní monitorovací výbor pro SAPARD	17
2.4.2 Úkoly Národního monitorovacího výboru pro SAPARD	17
2.4.3 Řídící orgán.....	18
2.4.4 Operační programy SAPARD.....	19
2.5 OČEKÁVANÉ VÝSLEDKY	20
3 ZEMĚDĚLSKÉ PODPORY	22
3.1 ZÁKLADNÍ STRUKTURA ZEMĚDĚLSKÝCH PODPOR.....	22
3.2 RIZIKA ČERPÁNÍ PODPOR	22
4 PŘEDKLÁDÁNÍ A POSUZOVÁNÍ PROJEKTŮ	23
4.1 OPATŘENÍ PRO ZAJIŠTĚNÍ INFORMOVÁNÍ A PUBLICITY	23
4.2 ZÁSADY PŘÍPRAVY PROJEKTŮ.....	24
4.3 ROZDĚLENÍ PROJEKTŮ	24
4.4 JAK PROBÍHALA PŘÍPRAVA NA SESTAVOVÁNÍ PROJEKTU.....	25
4.5 NÁKLADOVÝ HARMONOGRAM.....	26
4.6 CYKLUS PROJEKTU	27
4.7 ZHODNOCENÍ.....	27
5 PLÁNOVANÉ ROZVRŽENÍ PROSTŘEDKŮ EU NA CELKOVÉ ALOKACI JEDNOTLIVÝCH OPATŘENÍ	29
II PRAKTICKÁ ČÁST	32
6 ČÍSELNÉ VYJÁDŘENÍ PROGRAMU SAPARD	33
6.1 ZAČÁTEK FUNGOVÁNÍ PROGRAMU	35
6.2 NOVÁ KONCEPCE ROZVOJE ZEMĚDĚLSTVÍ	37
7 STŘEDNĚDOBÉ HODNOCENÍ PROGRAMU 2000 – 2003	38

7.1	POPIS ŽADATELŮ VE ZLÍNSKÉM KRAJI	38
7.2	OPATŘENÍ 1.2 – DISTRIBUCE PROJEKTŮ	39
7.3	OPATŘENÍ 1.2 – DISTRIBUCE ZDROJŮ	41
7.4	PODOPATŘENÍ 2.1A – DISTRIBUCE PROJEKTŮ	43
7.5	PODOPATŘENÍ 2.1A – DISTRIBUCE ZDROJŮ	45
7.6	PODOPATŘENÍ 2.1B – DISTRIBUCE PROJEKTŮ	47
7.7	PODOPATŘENÍ 2.1B – DISTRIBUCE ZDROJŮ	49
7.8	SOUHRN DISTRIBUCE PROJEKTŮ ZA VŠECHNA OPATŘENÍ	51
7.9	SOUHRN DISTRIBUCE ZDROJŮ ZA VŠECHNA OPATŘENÍ	53
8	SWOT ANALÝZA VENKOVSKÉHO PROSTORU VE ZLÍNSKÉM KRAJI.....	55
8.1	SILNÉ STRÁNKY	55
8.2	SLABÉ STRÁNKY	55
8.3	PŘÍLEŽITOSTI.....	56
8.4	HROZBY	56
9	NÁSTUPCE PROGRAMU SAPARD	58
10	REKAPITULACE FUNGOVÁNÍ PROGRAMU V ČR 2000 - 2006	60
11	POZNATKY A DOPORUČENÍ	65
	ZÁVĚR.....	67
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	70
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	72
	SEZNAM GRAFŮ	73
	SEZNAM TABULEK.....	74
	SEZNAM MAP	75

ÚVOD

S velkým nadšením vítali všichni političtí představitelé vstup České republiky do Evropské unie. Ze všech stran byla slyšet jen chvála a přednosti našeho přiřazení do velkého Společenství. Až začal mít člověk pocit, že snad neexistují žádné záporné stránky tohoto velkého komplexu. Brzy jsme zjistili, že tak jednoduché to zase nebude. Představa holubů létajících do úst se rozplynula jako pára nad hrncem. Nic není bez práce. A tak i nás čekala trnitá cesta vedoucí k úspěchu. Zda jsme k němu dospěli? To se budu snažit popsat ve své diplomové práci.

Program SARARD byl jednou z pomůcek k dosažení finančních prostředků ze strukturálních fondů. Jednalo se o cílenou přípravu ze strany Evropské unie, aby mohlo dojít k podpoře českého zemědělství a venkova. Úspěšnost ovšem závisela pouze na nás. Na tom, jak kvalitní programy připravíme a jak se naučíme je prosazovat a bojovat za ně.

Téma se vztahuje k období, které zásadně ovlivnilo nejen ekonomickou, politickou, ale také sociální stránku České republiky. Svou diplomovou práci rozdělím na dvě části. V první, teoretické, budu stručně popisovat Evropskou unii a podrobněji samotný program Sapard. Zaměřím se na institucionální zabezpečení, koordinaci programu a způsob předkládání projektů. Druhou část, praktickou, zaměřím na číselné porovnání jednotlivých krajů a vyhodnocení úspěšnosti žadatelů ze Zlínského kraje. Závěr mé práce bude patřit SWOT analýze venkovského prostředí a celkové rekapitulaci fungování programu v letech 2000 až 2006.

Cílem mé práce jsou hlavně poznatky a doporučení, kterých by mohli využít žadatelé finančních dotací i z jiných fondů Evropské unie. Problematika našeho zemědělství nás nesmí nechávat v klidu. Velmi úzce se totiž pojí s kvalitou a vyspělostí venkova v celé České republice. Bez dotací a další pomoci nemá mnoho šancí na úspěch. Program SAPARD jako první nabízel finanční prostředky použitelné pro další rozvoj. Umožňoval vznik novým aktivitám a zároveň podporoval i rozvoj těch již fungujících. Zaměřím se především na rozvoj Zlínského kraje. Ten sice nepatří mezi klasické zemědělské oblasti, ale i de má tato činnost svou tradici.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 EVROPSKÁ UNIE

1.1 Stručný popis

Evropská unie (EU) je mezinárodní společenství, které od posledního rozšíření v roce 2007 tvoří 27 členských zemí s celkem 496 miliony obyvatel (přibližně 7,5 % světové populace). Z hlediska státního zřízení je Evropská unie konfederace (právním základem je mezinárodní smlouva, nepřímá závaznost směrnic), ale vykazuje i jednotlivé znaky federace (přímá závaznost nařízení, dvojí občanství).

EU byla vytvořena v roce 1992 na základě Smlouvy o Evropské unii, známější pod názvem Maastrichtská smlouva, která navazovala na předchozí evropské integrační aktivity, sahající do 50. let 20. století.

Mezi základní principy Evropské unie patří přenesení některých pravomocí národních států na evropská společenství. EU má však pouze pravomoci, které jí byly svěřeny jednotlivými členskými státy, nelze tedy hovořit o EU jako federaci. Její způsob rozhodování je ve světovém měřítku unikátní, proto je Evropská unie považována za státní uspořádání *sui generis* (*sui generis* = svého druhu, mající svérázný ráz).

Zásadním omezením je pro EU Právní řád. Ten musí respektovat všechny členské země. Veškeré nové změny a postupy musí být vždy odsouhlaseny a podloženy písemnou smlouvou.

Pro posílení stability a jednotnosti byla zavedena společná měna EURO. Ne všechny členské země ji byly schopny ihned použít na svých trzích. Z tohoto důvodu nemůžeme prozatím udělat závěrečnou zprávu o jejím efektu a vlivu na prosperitu.

Proklamovaným cílem EU je Evropa s výrazným hospodářským růstem, konkurenceschopnou sociální ekonomikou a zlepšující se kvalitou životního prostředí. Aktivity EU pro zabezpečení tohoto cíle pokrývají celou řadu oblastí – zemědělství, obchodní politiku, měnovou politiku apod. ¹

---

¹ WOKOUN, R., LUKÁŠ, Z., KOUŘILOVÁ, J. *Výkladový slovník regionální a strukturální politiky Evropské unie*. 1. vyd. Praha : IFEC, 2002. 168 s. ISBN 80-86412-08-3.

1.2 Důvody předvstupní pomoci kandidátským zemím EU

Přijetí nového člena není jednoduchá věc. Právně i ekonomicky se každý kandidát velmi liší. Vše bylo a je závislé na jeho historickém vývoji a pokroku. Z tohoto důvodu je vždy nutné provést dvě fáze integrace. První je politická a druhá ekonomická. Obě mají velkou důležitost a nelze je opomenout.

Socialistické země byly před rokem 1989 zapojeny do RVHP. Důvodem integrace není samozřejmě rozplynutí jednotlivých států v evropském moři nebo zrušení národní identity. Smyslem vstupu je využití příležitostí a výhod, které pro naše firmy, společnosti, spotřebitele i jednotlivce vyplynou z rovnoprávných vztahů v rámci evropského trhu bez překážek a bariér. Za čtyřicet let socialistického hospodaření byl v jednotlivých zemích vytvořen jakýsi doplňující model, který sice již nějakým způsobem fungoval, ale v konečné fázi přispěl k událostem roku 1989. Jednotlivé země byly různě ekonomicky vyspělé. A právě proto bylo potřeba koordinovat vývoj v některých oblastech tak, aby již při vstupu kandidátských zemí EU, byl jejich vývoj nastartován a hlavně, aby nenarušil již probíhající procesy mezi dosavadními členy. Pro nově vstupující země přizpůsobení požadavkům a předpisům EU znamená zvýšení nákladů v některých důležitých oblastech. Náklady pak lze rozdělit do několika oblastí. Jde zejména o ochranu životního prostředí, zemědělství nebo dopravu. Zároveň vzrostou náklady na rozpočtovou politiku, na statistické podchycení informací a především na veřejnou správu.⁵

Od roku 1990 po vstup do EU jsme mohli čerpat finanční podpory z předvstupní pomoci EU. Patřily sem programy PHARE, SAPARD a ISPA. Hlavním důvodem bylo připravit všechny nové kandidáty na respektování *acquis communautaire*. Pod tímto názvem se skrývá snaha o právní a politickou integraci EU. To neznamena jen právo Společenství, jako nadřazeného celku, ale také mezinárodní smluvní právo všech členských zemí. Dále k tomu patří politické dohody o společné zahraniční a bezpečnostní politice, spolupráce v oblasti justice a vnitřních věcí. V neposlední řadě se zde musí počítat závazky z dohod

---

⁵ VALACH, J. a kolektiv. Finanční řízení podniku. Praha : Ekopress, 1999. ISBN 80-86119-211.

a smluv, které budou v budoucnu podepsány. Výrazu *acquis communautaire* ve smyslu „nabytých výsledků společenství“ se používá především při jednání o vstupu nových států do EU, jako souhrnného označení podmínek, které musí uchazeči o přijetí převzít za své právní a politické závazky.¹

1.3 Fondy

Evropská unie je svazek demokratických zemí. Svým jednáním se snaží především udržet celosvětový mír a prosperitu. Její členské státy svým vstupem potvrdily souhlas s existencí nadnárodních institucí, které mají přenesenou působnost a jejich rozhodnutí je závazné. Důsledkem snahy srovnat regionální rozdíly mezi jednotlivými členskými státy, byl vznik strukturálních fondů. Jejich cílem je shromáždit žádosti o finanční podporu, dle zadaných podmínek, ty podrobně prostudovat a posoudit jejich potřebnost a důležitost pro jednotlivce i celou společnost. Tato kapitola nám přiblíží a popíše jednotlivé strukturální fondy. Zdrojem informací byly internetové stránky www.naseevropa.cz.¹⁰ Zde můžeme nalézt vše podstatné o EU.

Strukturální fondy

- Evropský fond regionálního rozvoje (ERDF) – mezi hlavní úkoly patří rozvoj malého a středního podnikání a s tím související infrastrukturu, rozvoj technologií, turistiky a životního prostředí.
- Evropský sociální fond (ESF) – cílem je rozšíření pracovních příležitostí pro lidi s postižením, pořádání vzdělávacích a rekvalifikačních kurzů, zlepšení mobility pracovních sil, rovný trh práce pro muže i ženy.
- Evropský zemědělský podpůrný a záruční fond (EAGGF) – jedná se o podporu ekonomik v zemědělství, zejména v okrajových oblastech. Dále se snaží o ochranu

---

¹ WOKOUN, R., LUKÁŠ, Z, KOUŘILOVÁ, J. *Výkladový slovník regionální a strukturální politiky Evropské unie*. 1. vyd. Praha : IFEC, 2002. 168 s. ISBN 80-86412-08-3.

¹⁰ *Strukturální fondy EU* [online]. 2001 [cit. 2008-04-01]. Dostupný z WWW: <www.naseevropa.cz>.

přirozeného vzhledu krajiny, zachování řemeslné výroby, rozvoj zemědělských produktů.

- Finanční nástroj pro podporu rybolovu (FIFG) – zejména podpora oblastí, které jsou na rybolovu závislé, zlepšování jejich konkurenceschopnosti a technické vybavenosti

Kohezní fond

Nepatří mezi strukturální fondy. Vznikl v roce 1993 jako Fond soudržnosti. Hlavním úkolem bylo podpořit nejméně rozvinuté budoucí členy. Jednalo se o Irsko, Portugalsko, Řecko a Španělsko. Finanční prostředky šly přímo na podporu konkrétních projektů v oblasti životního prostředí a dopravy. Zde je rozdíl oproti strukturálním fondům. Ty podporují programy. Další činnosti jsou informační a propagační.

Evropský fond solidarity

Hlavním podnětem k jeho vzniku byly ničivé povodně v roce 2002. Tento fond je odlišný svou flexibilitou a přímostí. Nemá za úkol hradit škody vzniklé na soukromém majetku, ani se podílet na dlouhodobých rekonstrukcích. Jeho hlavním cílem je investovat v dobách největší nouze a tím vytvořit stabilní základnu pro další obnovu. Důležitou funkcí je i prevence proti přírodním katastrofám.

Fond předvstupní pomoci

- PHARE – vznikl v roce 1989 a jeho hlavním cílem bylo Polsko a Maďarsko, které se snažily přejít od centrálně plánovaného na tržní hospodářství. Postupně se začal využívat i pro jiné státy a projekty. Dnes zasahuje do zemědělství, energetiky, dopravy, vzdělávání a dalších oblastí.
- SAPARD – dostal za úkol řešit zemědělskou a venkovskou problematiku kandidátům vstupu do Evropské unie.
- ISPA – specializace tohoto programu je podobná jakou u Kohezního fondu. Tzn. životní prostředí a doprava. Rozdíl je v tom, že o finanční podporu mohou žádat pouze kandidátské země.

2 SAPARD

Název programu byl vytvořen z počátečních písmen. Special Accession programme for Agriculture and Rural Development. V českém překladu to znamená Speciální předvstupní program pro zemědělství a rozvoj venkova.

Hlavním důvodem existence byla podpora kandidátských zemí při řešení konkrétních úkolů, které se vztahovaly k dosažení společné zemědělské politiky. Kandidátské země mohly z tohoto programu čerpat v roce 2000 až 2006. Konečným datem byl jejich vstup do EU. Ročně bylo uvolněno 520 mil € pro všechny kandidátské země.

Odpovědnost byla dána Ministerstvu zemědělství ČR a Ministerstvu pro místní rozvoj. Hlavním úkolem byla koordinace žádostí a plnění s prioritami a opatřeními stanovenými v Plánu rozvoje zemědělství a venkova České republiky na období 2000-2006, schváleném Evropskou komisí 26.10.2000.

V následujících kapitolách popíšu počátky programu, nejdůležitější orgány a všechny instituce, které se podílí na jeho existenci.

2.1 Cíle programu

Jak bylo ve stručnosti řečeno již dříve, hlavním úkolem je zavádění Evropského práva společenství v oblasti společné zemědělské politiky. A také řešit problémy spojené s trvale udržitelným rozvojem v zemědělství a venkovských oblastí nových kandidátů. Tento pilotní program nás měl naučit náročná pravidla a postupy, které jsou zapotřebí při získávání finančních prostředků ze Strukturálních fondů.

Česká republika tak učinila důležitý krok ve snaze zlepšit konkurenceschopnost zemědělské prvovýroby a zpracovatelského průmyslu. Cílem programu bylo také oživit venkovské oblasti a otevřít jim nové možnosti pro rozvoj. Velké problémy nám totiž dělala přesná identifikace vlastnictví půdy a rozvoj trhu s pozemky. Začalo se pracovat na tvorbě krajiny, rekultivaci a výstavbě rekreačního zázemí, za účelem znovu oživení rekreačního zázemí a získání nových zahraničních klientů.

Mezi další úkoly jistě patřilo vytvořit vhodné prostředí pro stabilitu obyvatelstva, rozvoj malých a středních podniků. Pokud jsme chtěli pomoci venkovským oblastem, museli jsme je nejdříve naučit využívat místní zdroje. Tím mohlo dojít ke stabilitě příjmů, snížení nezaměstnanosti a lepšího využívání předpokladů jednotlivých oblastí pro dosažení zvýše-

ní životní úrovně na venkově. Podstatou programu SAPARD totiž bylo, aby získané finanční prostředky pomohly nejen žadateli, ale i co největšímu ekonomickému zázemí kolem. Velké naděje se vkládaly do oživení pracovních podmínek pro mladé a snížení jejich odlivu za prací do měst.

Taková příležitost nám byla nabídku poprvé v historii českého národa. Museli jsme proto vybudovat pevnou základnu pro programování budoucích projektů. Vznikly nové instituce, jako například Agentura SAPARD. Začalo se pracovat na potřebných legislativních podmínkách.

2.2 Agentura SAPARD

Pro implementaci programu SAPARD byla zřízena MZe tzv. Agentura SAPARD, odpovědná za příjem žádostí, administraci projektů, kontrolu, monitorování platby, atd. Některé její funkce, vyjma funkce platební a funkce účtování závazků a plateb, mohly být delegovány na jiné orgány. V podmínkách ČR byly delegovány na Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. Agentura SAPARD musel být akreditována Kompetentním orgánem a tato akreditace pak potvrzena Evropskou komisí. Program tak byl první skutečně decentralizovaný nástroj pomoci ES, kdy veškerá odpovědnost za zřízení projektů leží na orgánech české státní správy a Evropská komise provádí pouze následnou kontrolu. Agentura musela před zahájením své činnosti obdržet předběžnou akreditaci, kterou udělovat Kompetentní orgán. Jednalo se o prověření veškerých činností agentury a jejich organizačního, technického a administrativního zajištění, včetně prověření bezpečnosti informačních systémů a zajištění transparentnosti realizace plateb prostředků ES a prostředků státního rozpočtu vyčleněných na spolufinancování programu SAPARD.²

Celkem u nás bylo zprovozněno 7 regionálních Agentur SAPARD. Sídla se nacházela v Opavě, Olomouci, Brně, Hradci Králové, Ústí nad Labem, Českých Budějovicích a v Praze, pod ni spadaly také Střední Čechy. Působnost jednotlivých Agentur vidíme v následující mapě.

---

² VILAMOVIČ, Š. *Čerpáme finanční zdroje EU*. 1. vyd. Praha : GRADA, 2005. ISBN 80-247-1194.

Mapa 1. Působnost Agentur SAPARD v ČR²⁰

2.3 Institucionální zabezpečení

Usnesením Vlády ze dne 15.3.2000 č. 274 bylo Ministerstvo finanční ČR jmenováno tzv. Kompetentním orgánem pro akreditaci agentur zabezpečující realizaci programů předvstupní pomoci ES v České republice. V souvislosti s usnesením Vlády č. 274 ze dne 15.3.2000 a v souladu s nařízením Komise 2222/2000, kterým se stanovila pravidla financování pro uplatňování nařízení Rady (ES) č. 1268/1999 o podpoře Společenství na předvstupní opatření pro rozvoj zemědělství a venkova v kandidátských zemích střední a východní Evropy a Víceleté finanční dohody pro program SAPARD zajišťoval činnost Kompetentního orgánu odbor Národního fondu v rámci Ministerstva financí ČR.²

²⁰ Působnost Agentur SAPARD [online]. [cit. 2008-04-25]. Dostupný z WWW:

<<http://www.czso.cz/cz/mapy/nuts2/html/cz.htm>>.

² VILAMOŤ, Š. *Čerpáme finanční zdroje EU*. 1. vyd. Praha : GRADA, 2005. ISBN 80-247-1194.

2.4 Koordinace programu

2.4.1 Národní monitorovací výbor pro SAPARD

Předsedu i členy jmenoval po souhlasu ministra pro místní rozvoj ministr zemědělství. Členy byly zástupci následujících institucí :

- ministerstva zemědělství,
- ministerstva financí,
- ministerstva zahraničních věcí,
- ministerstva životního prostředí,
- ministerstva práce a sociálních věcí,
- ředitel odboru realizace programu SAPARD,
- ředitel odboru plateb za Agenturu SAPARD,
- dále pak zástupci nevládních organizací : Svazu měst a obcí, Spolku pro obnovu venkova, Agrární komory ČR, Hospodářské komory ČR, Potravinářské komory ČR, Řídícího a koordinačního výboru, Asociace soukromého zemědělství, Společnosti mladých agrárníků, Sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů, Svazu zemědělských družstev a společností, Státní veterinární správy, Českého svazu ochránců přírody.²

2.4.2 Úkoly Národního monitorovacího výboru pro SAPARD

- Posuzoval účinnost a kvalitu uskutečňování programu s cílem dosáhnout specifických cílů stanovených u jednotlivých opatření,
- posuzoval kritéria pro výběr projektů v rámci každého opatření a sdělil k nim své stanovisko,
- zkoumal pokrok při plnění cílů stanovených v programu,

---

² VILAMOVI, Š. *Čerpáme finanční zdroje EU*. 1. vyd. Praha : GRADA, 2005. ISBN 80-247-1194.

- zkoumal výsledky programu, zejména plnění cílů stanovených pro různá opatření a pokrok při využívání finančních prostředků přidělených pro tato opatření,
- zkoumal průběžné hodnocení a schvaloval střednědobé posouzení programu,
- posuzoval a schvaloval výroční a závěrečné zprávy o realizaci programu před jejich zasláním Komisi,
- posuzoval a schvaloval případné návrhy na úpravu programu předkládané Evropské komisi,
- mohl navrhnout Evropské komisi, prostřednictvím Řídícího orgánu, změnu nebo přezkoumání programu, jež by mohla usnadnit dosažení cíle programu,
- po konzultaci s Řídícím orgánem a Kompetentním orgánem mohl monitorovací výbor navrhnout Evropské komisi jakoukoliv změnu nebo přezkoumání programu směřující ke zlepšení jeho realizace,
- poskytoval stanoviska k jakémukoliv problému, vyžadoval-li to program,
- pravidelně informoval Společný monitorovací výbor.³

2.4.3 Řídící orgán

- Byl odpovědný za účinnost a správnost koordinace a podávání zpráv o monitorování a hodnocení programu,
- zřídil systém shromažďování finančních a statistických informací o provádění programu, předával tyto údaje Národnímu monitorovacímu výboru,
- navrhoval Evropské komisi, po dohodě s Národním monitorovacím výborem, úpravy programu,
- vypracoval a předložil Evropské komisi a ČR průběžné hodnocení programu,
- byl odpovědný za informování relevantních úřadů o potřebě provedení vhodných administrativních změn v případě, kdy byly tyto změny nezbytné v důsledku rozhodnutí Evropské komise o změně programu,.

---

³ KAY, D. *Co nevíme o EU*. 3. vyd. Brno : Konvoj, 2003. ISBN 80-7302-049.

- každoročně prováděl konzultace s EK a informoval EK, po poradě s monitorovacím výborem, o přijatých a plánovaných iniciativách týkajících se informování veřejnosti o úloze, kterou zastávalo Evropská společenství v programu a jeho výsledcích.³

2.4.4 Operační programy SAPARD

1.1. Investice do zemědělského majetku

1.2. Zlepšování zpracování a marketingu zemědělských produktů a produktů rybolovu

1.3. Zlepšování struktur pro kontrolu kvality, pro kvalitu potravin a ochranu spotřebitele

1.4. Meliorace pozemkové úpravy

2.1 Obnova a rozvoj vesnic venkovské infrastruktury

2.2 Rozvoj a diverzifikace hospodářských činností, zajišťujících rozmanitost aktivit a alternativní zdroje příjmů

2.3 Zlepšování profesního vzdělávání

3.1 Metody zemědělské produkce určené k ochraně životního prostředí a k uchování krajiny

3.2 Technická pomoc

U opatření 1.1, 1.2 a 1.3 programu SAPARD mohou žádat právnické osoby (s max. veřejnou účastí 25%) nebo fyzické osoby provozující zemědělskou činnost (zapsané do evidence samostatně hospodařících rolníků), u opatření 2.1 je to svazek obcí, obce či organizace založené obcemi. Žadatelé z opatření 2.2 mohou být fyzické nebo právnické osoby mající bydliště v obci do 3000 obyvatel, u opatření 1.4 pak pozemkové úřady a u opatření 3.2 Řídící orgán.⁹

---

³ KAY, D. *Co nevíme o EU*. 3. vyd. Brno : Konvoj, 2003. ISBN 80-7302-049.

⁹ *Operační program SAPARD* [online]. 2003 [cit. 2008-03-26]. Dostupný z WWW: <www.sapard.cz/soubory/53/1pravidla.pdf>.

2.5 Očekávané výsledky

Pokud by došlo k cílenému využívání finančních zdrojů z programu SAPARD, doplněné o prostředky žadatelské země a soukromé finanční prostředky žadatelské země, očekávalo se dosažení následujících výsledků:

- Bude celkově posílena pozice prvovýrobců zemědělské produkce z důvodu lepších hygienických podmínek, lepšího přístupu k péči o hospodářská zvířata, dodržování stanovených podmínek EU.
- Zlepší se stabilita osídlení, především v návaznosti na kvalitnější životního prostředí a tím i zvyšující se množství pracovních příležitostí.
- Kvalitnější zemědělské výrobě bude zajištěn odbyt i do ostatních členských zemí.
- Investice umožní lepší využívání přírodních zdrojů.
- Nebude docházet k bezhlavé rekultivaci půdního fondu.

Vstup do EU znamenal pro naše zemědělství podstatný nárůst finančních prostředků. Podle analýzy Výzkumného ústavu zemědělské ekonomiky došlo oproti období 2001 – 2003 v roce 2005 k téměř dvojnásobnému zvýšení podpor zemědělským podnikům z 15 mld. Na téměř 30 mld. Kč. Zároveň však také došlo ke značnému, až 80% snížení podpor zpracovatelskému průmyslu. Z 2,9 mld. Na 0,6 mld. Kč.⁷

Téměř polovina podpor zemědělství šla v období 2004-2005 na přímé komoditní podpory v rámci SAPS a TOP-UP a na ostatní komoditní podpory z národních zdrojů, tedy fakticky na podporu produkce a příjmů farem. Značného významu z hlediska příjmů farem nybyl i podpory LFA a platby za plošné agroenvironmentální programy v rámci Horizontálního plánu rozvoje venkova (HRDP), které se proti předvstupnímu období téměř ztrojnásobily.

Dřívější investiční podpory Podpůrného a garančního rolnického a lesnického fondu byly z větší části soustředěny do Operačního programu zemědělství. Ke snížení došlo

---

⁷ FAJMON, H. *Čeští zemědělci a Společná zemědělská politika Evropské unie : Informační příručka europoslance.*

u zbývajících složek podpor, tj, u ostatních národních podpor (v období 2001 – 203 včetně různých kompenzací za škody) a u podpor cen (zde zřejmě jen přechodně). Obecné služby (výzkum, informatika, vzdělávání, obecné poradenství, genetika, marketing, pozemkové úpravy apod.) si zachovávají přibližně shodnou nominální úroveň s předvstupním období (jejich podíl tedy relativně klesá).

Podstatné přitom je, že finanční prostředky z EU všeho typu dosud nijak významně nepřispěly k žádoucí restrukturalizaci našeho zemědělství.⁷

V roce 2000 se počítalo se zahájením programu SAPARD. Bohužel díky průtahům se tak nestalo. Zdá se mi, že příliš mnoho státních institucí si začalo přerozdělovat kontrolní a rozhodovací pravomoci a pozapomnělo se na pravou podstatu tohoto programu. Pomoc zemědělcům. Cizí velmoc rozhodla o pravidlech a naši politici se mnoho nesnažili prosadit i naše zájmy. Prvotní myšlenka byla možná výborná, ale převedení do praxe je odněkud zdlouhavé a kostrbaté.

V rámci přípravy ČR na strukturální fondy bylo nezbytné vymezit takovou míru a formu státních opatření, která by byla slučitelná s tržním prostředím a podpořila by úkoly zemědělství, která jsou v zájmu státu. V rámci politiky státu šlo kromě legislativních opatření, jako jsou legislativní návrhy pro státem chráněná území, komoditní zákony, především o formování subvenční politiky v zemědělství.⁶

---

⁷ FAJMON, H. *Čeští zemědělci a Společná zemědělská politika Evropské unie : Informační příručka europoslance.*

⁶ HRABÁNKOVÁ, M. *Strukturální fondy.* 1. vyd. Praha : Ekopress, 2000. ISBN 80-86117-11.

3 ZEMĚDĚLSKÉ PODPORY

3.1 Základní struktura zemědělských podpor

Podpůrné programy vycházející z Státního zemědělského programu lze velmi zjednodušeně rozdělit na :

- programy podpory produkce (přímé platby – v ČR takzvané zjednodušené platby), jejichž čerpání je nárokové a nepodléhá nijak složité administrativě,
- programy na rozvoj venkova, kde je podmínkou zpracovat příslušný projekt, což nebývá jednoduché.⁷

3.2 Rizika čerpání podpor

Primárním rizikem je volba optimální struktury podpor a vysoká administrativní náročnost účasti v některých rozvojových programech. Ačkoliv jde o řešení nejjednodušší, není strategické spoléhat se na získání nárokových přímých plateb. EU jednak připravuje jejich omezení pro velké zemědělské podniky, jednak předpokládá jejich redukci.

Strategicky nevhodné je také nealternativní sázka na takovou zemědělskou produkci, kde je vysoce nabitě konkurenční prostředí – tedy na to, co „dělají“ všichni ostatní. Z evropského pohledu zanedbatelný objem tuzemské zemědělské produkce nedává našim podnikatelům velkou naději na prosazení vlastních zájmů v té které komoditě oproti jiným zájmům zemí s velkým objemem produkce v příslušné komoditě.⁷

---

⁷ FAJMON, H. *Čeští zemědělci a Společná zemědělská politika Evropské unie : Informační příručka europoslance.*

4 PŘEDKLÁDÁNÍ A POSUZOVÁNÍ PROJEKTŮ

4.1 Opatření pro zajištění informování a publicity

Za účelem zajištění dostatečné informovanosti veřejnosti o programu SAPARD v ČR byly již v roce Agenturou SAPARD připraveny a distribuovány informační materiály a brožury se základními informacemi o programu. Nejdůležitějším dokumentem ve vztahu k implementaci programu SAPARD však byla Pravidla žadatele, jejichž první vydání bylo distribuováno již v roce 2001 a další aktualizace v následujících letech. Dále byly Agenturou SAPARD připraveny propagační letáky a desky o začátku a realizaci programu s obecnými informacemi. V roce 2004 byla vydána brožura úspěšně realizovaných projektů. Úspěšné projekty byly propagovány i v odborném tisku (úzká spolupráce s týdeníkem Zemědělec). Byly vyrobeny cedule, které se umístily na dokončené projekty.

Program SAPARD byl pravidelně prezentován na odborných výstavách a veletrzích, jako byla Země živitelka nebo Praga AGro. Pracovníci centrálního pracoviště Agentury SAPARD a regionálních pracovišť se zúčastnili řady seminářů pořádaných na regionální úrovni, kde informovali širokou veřejnost o programu v ČR.

Veškeré základní informace o programu v češtině a angličtině byly umístěny na internetových stránkách www.sapard.cz. Tyto internetové stránky pak zůstaly ve správě Ministerstva zemědělství, odboru Řídící orgán OP. Po přesunu Agentury SAPARD na Státní zemědělský intervenční fond k 1.1.2004 došlo také k vytvoření nových stránek v rámci internetových stránek SZIF www.szif.cz, jejich součástí je galerie úspěšných projektů realizovaných v rámci programu SAPARD.¹¹

Dle mého názoru byla informační stránka tohoto programu pojata zodpovědně. Informace se objevovaly ve všech dostupných médiích. Nejvíce určitě pomáhaly počítače a „všemocný“ internet. I po skončení programu můžeme na internetových stránkách SZIF nalézt závěrečné zprávy, způsob proplácení, realizované projekty a další.

---

¹¹ *Opatření pro zajištění informování a publicity* [online]. [cit. 2008-04-01]. Dostupný z WWW: <www.szif.cz/irj/portal/anonymous/sapard>.

4.2 Zásady přípravy projektů

Podstatou úspěchu je kvalitní příprava kvalitního projektu. Jen tak se mohl žadatel dostat do užšího výběrového kola a pak případně získat finanční podporu. Důležité bylo respektovat následující :

- nařízení ES, která jsou legislativním základem pro tvorbu všech programových dokumentů,
- nepostupovat v rozporu s legislativou České republiky,
- vazby na programové dokumenty (Národní rozvojový plán, Program rozvoje zemědělství a venkova pro SAPARD apod.), zejména na operační programy, a to regionální a sektorové, které tvoří mantinely, v nichž se obsah a rozsah projektu bude nacházet,
- zohlednit socio-ekonomický dopad na okolí projektu,
- zařadit časový výhled fungování a dopadu projektu,
- nezbytnost komunikace se všemi partnery, kteří se buď podílejí na řešení projektu nebo se jich výsledky budou týkat.²

4.3 Rozdělení projektů

Podle věcné struktury :

- jednotématické – zaměřeno na jedno věcné téma
- vícetématické – sdružuje více věcných témat

Podle délky řešení :

- krátkodobé – do 1 roku
- střednědobé – 2 – 4 roky
- dlouhodobé – více než 4 roky

Podle orientace finančních prostředků :

---

² VILAMOŤ, Š. *Čerpáme finanční zdroje EU*. 1. vyd. Praha : GRADA, 2005. ISBN 80-247-1194.

- projekty investiční – zaměření na modernizaci
- projekty organizační – zlepšení hmotných a finančních toků

Podle výše finanční podpory :

- malé – od 0,5 do 2 mil. Kč
- velké od 2 do 20 mil. Kč²

Více úspěšné byly ty projekty, které se komplexně zabývaly územím jako celkem. Řešily například současně životní prostředí, ekonomickou stabilitu, pracovní příležitosti pro venkovské obyvatelstvo. Nejdůležitějším prvkem byl jasně formulovaný cíl celého projektu.

4.4 Jak probíhala příprava na sestavování projektu

Ministerstvo zemědělství vytvořilo příručku, ve které si případní žadatelé o finanční dotaci mohou přečíst o správném postupu při předkládání projektu. Z ní je také čerpáno v této kapitole. Název dokumentu nalezneme v seznamu použité literatury pod číslem⁸.

Vytipování cílové skupiny - Určit si cílovou skupinu, která sehraje důležitou roli napříč celým projektem. Důležitá je komunikace a sběr informací. Především o problémech, které chce tato skupina řešit.

Hledání partnerů - Prvním krokem je si stanovit základní parametry projektu. Při hledání vhodného partnera pomáhaly různé agentury. Důležité je mít na mysli, že odpovědnost za projekt nese partnerská firma, ale žadatel. Proto je dobré si vztahy důkladně ošetřit písemnými smlouvami a dohodami.

Analýza problémů - To, že se snažíme formulovat projekt je známkou stavu, který je pro nás nevyhovující a my to chceme řešit.

---

² VILAMOVI, Š. *Čerpáme finanční zdroje EU*. 1. vyd. Praha : GRADA, 2005. ISBN 80-247-1194.

Analýza cílů - Je to přehled pozitivních přínosů našeho projektu. Musí být reálné, měřitelné a přesné a kontrolovatelné.

Výběr strategie - Strategie je zvolená cesta, která nás má dopravit k očekávanému výsledku. Musí být zvolena především ohledem na požadované cíle a cílovou skupinu dopadu. Její součástí jsou i vhodně stanovené ukazatele, které nám v průběhu celého procesu umožňují kontrolu a směřování dopadu.

Měřitelnost stavu - Informace budou důležité nejenom pro náš subjekt, ale i pro poskytovatele finanční podpory. Je nutné stanovit pravidla vzhledem k způsobu podávání zpráv, k jejich četnosti a odpovědné osobě pro kontakt.

Externí faktory – Musíme je projektu zařadit co nejpodrobněji. Ovšem jejich hlavním problémem může být především nepředvídatelnost. Pravděpodobnost a závažnost jejich výskytu je třeba odhadnout v rámci posuzování rizikovosti projektu.

Rozdělení aktivit – Vzájemné propojení aktivit. Je vhodné stanovit si aktivity hlavní, jejich pořadí důležitosti, časovou posloupnost, zdroje získání personálu. Úspěšnost je závislá na schopnosti manažera a jeho týmu.

4.5 Nákladový harmonogram

Kroky přípravy nákladového harmonogramu : 1.vytvoření seznamu prostředků potřebných k realizaci aktivit, 2.členění prostředků do nákladových kategorií,3.specifikace jednotek, kvantity a jednotkových nákladů, 4.specifikace zdroje financování, 5.přiřazování nákladových kódů, 6.plánování nákladů, 7.odhad opakujících se nákladů, 8.příprava tabulek souhrnných nákladů.

Cílem kategorizace prostředků a nákladů je položit základ pro analýzu odhadu výdajů a pro následné monitorování vzorců a vývoje výdajů. Rozdělením projektu do jednotlivých komponent je možné kategorizovat náklady podle druhu aktivity sčítáním celkových částek pro jednotlivé komponenty. Je například obvyklé, že potřebujeme znát celkové náklady na zaměstnance, kancelářské vybavení a materiál bez ohledu na to, pod který komponent

projektu patří. Náklady by měly být kalkulovány ve stálých cenách a rezerva na nepředvídatelné výdaje prezentována samostatně.²

4.6 Cyklus projektu

- Definice problému – stanovení cílů, předpokladů
- Odsouhlasení záměru – stanovení koncepce programu
- Analytická a přípravná část
- Schválení projektu – odsouhlasení předložených návrhů
- Zahájení začleňování projektu – spolupráce s partnery, činnosti vedoucí k cíli
- Ukončovací a vyhodnocovací aktivity
- Závěrečné zprávy – tabulky skutečných výsledků
- Analýza skutečného efektu a dopadu

4.7 Zhodnocení

Příprava projektu je věc zdlouhavá a náročná. Tyto dva aspekty určitě odradily mnoho zájemců. Pokud bych já byla v roli potencionálního žadatele, zvolila bych níže uvedený postup. Základem mého snažení by bylo najít si především kvalitní zpracovatelkou a poradenskou firmu. Objevilo se mnoho falešných zpracovatelů, kteří jen vybrali zálohy, ale svou práci neodvedli. Při omezených finančních prostředcích bylo určitě výhodně využít služby, které byly poskytovány na Krájském úřadě ve Zlíně. Jednalo se o semináře, konzultace a kontakty. Mezi další poradenské orgány mohlo patřit i regionální pracoviště MMR. Důležité je také svůj projekt nevidět omezeně, ale s ohledem na vývoj celého mikroregionu, ve kterém se nacházíme. Také chyby a doporučení ostatních pro nás mohou být poučné. Druhým zásadním krokem bylo najít si bankovní ústav, který se nebojí poskytovat předfinancování projektu. Dalším důležitým bodem je nenechat se odradit neúspěchem.

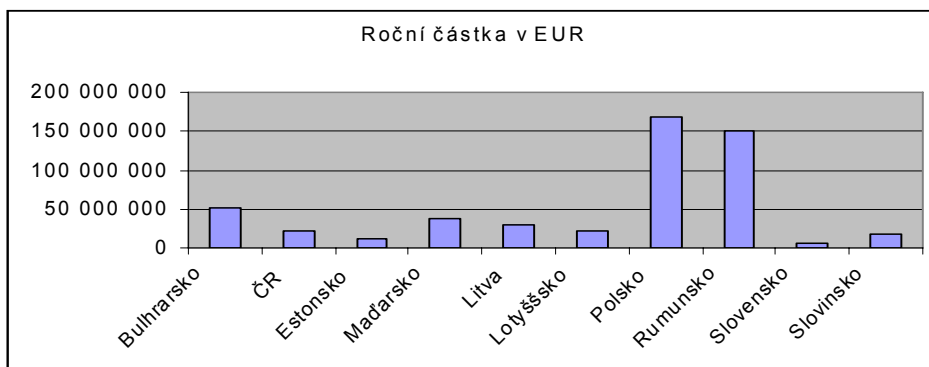
² VILAMOVI, Š. Čerpáme finanční zdroje EU. GRADA, 2005. ISBN 80-247-1194.

I drobné přizpůsobení projektu může vést ke stanovenému cíli. Jen nejkvalitnější dostali požadované finanční prostředky.

Tab. 1. Rozdělení finanční pomoci mezi jednotlivé země – max. roční částky¹²

Země	Roční částka v EUR
Bulharsko	52 124 000
ČR	22 063 000
Estonsko	12 137 000
Maďarsko	38 054 000
Litva	29 829 000
Lotyšsko	21 848 000
Polsko	168 683 000
Rumunsko	150 636 000
Slovensko	6 357 000
Slovinsko	18 269 000
Celkem	520 000 000

(pozn. v cenách roku 1999)

Graf 1. Roční částka EUR pro kandidátské země

¹² Rozdělení podpory pro rozvoj zemědělství a venkova v kandidátských zemích [online]. [cit. 2005-08-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.sapard.cz/index.php?clanek=10>>.

5 PLÁNOVANÉ ROZVRŽENÍ PROSTŘEDKŮ EU NA CELKOVÉ ALOKACI JEDNOTLIVÝCH OPATŘENÍ

Opatření 1 - Zvýšení konkurenceschopnosti v zemědělství a zprac. průmyslu : 60,5 %

Investice do zemědělského majetku 15,8 %

Zlepšení zpracování a marketing zemědělských produktů a produktů z ryb 16,2 %

Zlepšování struktur pro kontrolu kvality, pro ochranu spotřebitele 8,8 %

Meliorace a pozemkové úpravy 19,7 %

Opatření 2 - Trvale udržitelný rozvoj venkovských oblastí 34,3 %

Obnova a rozvoj vesnic 10,4 %

Venkovská infrastruktura 8,1%

Rozvoj a diverzifikace hospodářských činností 15,8 %

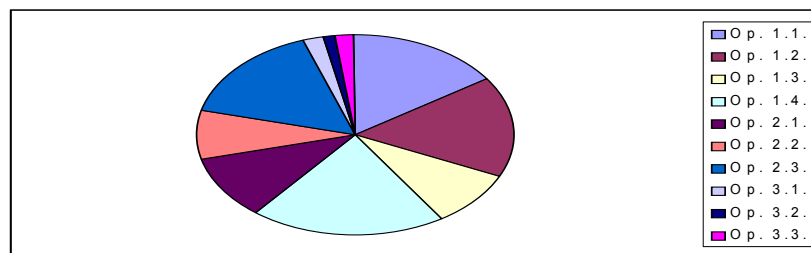
Metody zemědělské produkce určené k ochraně životního prostředí a krajiny 2,9 %

Opatření 3 -Technická podpora 5,2 %

Zlepšení odborného vzdělávání 2,2 %

Technická asistence 1,0 %

Spolupráce z iniciativy Evropské komise 2,0 %³

Graf 2. Rozvržení prostředků EU do jednotlivých opatření

³ KAY, D. *Co nevíme o EU*. 3. vyd. Brno : Konvoj, 2003. ISBN 80-7302-049.

Zde jsem udělala stručný popis Opatření 1 až 3. Informace byly dostupné na internetových stránkách www.szif.cz ve zdrojích pod č. ¹⁸. U každého bodu je vybrána vždy jen část možných akcí, které mohly úspěšně získat dotaci z programu SAPARD.

Opatření 1 - Zvýšení konkurenceschopnosti v zemědělství a zpracovatelského průmyslu

Tato priorita byla považována za nejdůležitější. Proto byla ohodnocena největší částkou z předpokládané výše rozdělených dotací.

Investice do zemědělského majetku

Jedná se o zajištění kvalitních podmínek při chovu hospodářských zvířat, rekonstrukci skladovacích ploch pro vyprodukované ovoce a zeleninu a vytvoření skladovací kapacity pro vedlejší produkty živočišné výroby.

Zlepšování zpracování a marketingu zemědělských produktů a produktů rybolovu

Důraz byl kladen na koupi nové a na obnovu stávající technologie tak, aby došlo ke zlepšení a zefektivnění výroby. Zvýšená podpora regionálních produktů.

Zlepšování struktur pro kontrolu kvality, pro kontrolu potravin a ochranu spotřebitele

Finance byly poskytovány na zavedení jednotné klasifikace jatečně opracovaných těl a pomoc při zavádění analýzy rizik a kritických kontrolních bodů.

Meliorace a pozemkové úpravy

Podstatou tohoto opatření je výstavba a rekonstrukce polních cest, budování územního systému ekologické stability, protierozní opatření, vyměřování pozemků, nové digitální mapování, vyměřování pozemků včetně geometrických plánů podle zákona č. 229/91 Sb.

Opatření 2 - Trvale udržitelný rozvoj venkovských oblastí

Obnova a rozvoj vesnic

Peněžní dotaci bylo možné využít na obnovu hospodářských budov, dále pak na stavbu nových bytových prostor, škol, zdravotních zařízení. Podporováno bylo i zřízení objektů pro podnikatelské aktivity, jako školicí střediska, tržnice, obnova parků, vodních ploch a jiné. Společným prvkem bylo, že se neočekával následný zisk z těchto ploch.

Rozvoj venkovské infrastruktury

Infrastrukturou se zde myslela oprava místních komunikací, podpora veřejné dopravy, rozvoj výstavby infrastruktury. Patří sem vybudování kanalizace, čistírny odpadních, obnovitelné zdroje energie. Velký úspěch mají větrné elektrárny, sluneční kolektory, nádoby na třídění odpadu z domácností.

Rozvoj a diverzifikace hospodářských činností

Prostředky mohly být využity především na rozvoj malého a středního podnikání. A to nejen v oblasti výroby, ale také poskytování služeb, cestovního ruchu, stavebnictví, poradenství agroturistiky, cykloturistiky, sportovně-rekreační aktivity. S podporami bylo počítáno i pro krajové speciality místního historického a kulturního významu.

Metody zemědělské produkce určené k ochraně životního prostředí a uchování krajiny

Tento program byl používán pro velmi zvláštní druh podpory. Zemědělcům byly kompenzovány ušlé zisky v případě, že začali realizovat nové hospodářské postupy za účelem ochrany a uchování krajiny. Podporu našly i výzkumné projekty, které mohly napomoci ke zjištění reálného stavu prostředí v jednotlivých regionech.

Opatření 3 -Technická podpora

Zlepšení odborného vzdělávání

Finanční prostředky byly využívány nejen pro vzdělání stávajících zemědělců. Osvěta dostala za úkol získat i nové odborníky a zvýšit jejich kvalifikaci především v oblasti profesionální péče o lesní porost.

Technická asistence

Z tohoto dotačního titulu mohly být poskytnuty finanční prostředky na náklady spojené s návštěvou expertů z Národního monitorovacího výboru pro SAPARD a dalších organizací, pokud jejich účast byla nutná z důvodu dalšího zkvalitnění rozvoje programu SAPARD. Do této kategorie lze zařadit dále ještě semináře, služby tlumočnicka, tiskové publikace atd.

Spolupráce z iniciativy Evropské komise

Speciální výdaje na činnosti spojené s řešením úkolů zadané Evropskou komisí. Především zajištění informací o reálné úspěšnosti programu SAPARD na našem území.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 ČÍSELNÉ VYJÁDŘENÍ PROGRAMU SAPARD

Cílem praktické části bude přiblížit číselně program SAPARD od jeho počátku do současnosti. Přehledy budou zaměřeny nejen za celé území České republiky, ale hlavně na Zlínský kraj. Důležitý bude rozbor distribuce projektů a zdrojů za jednotlivá opatření. Tato čísla nám mohou hodně říci o efektu programu v našem kraji. Závěrem zpracuji vlastní poznatky a doporučení, které získám v průběhu zpracování této práce. Jelikož zaměření této práce je hodnocení efektivity programu SAPARD ve Zlínském kraji, musíme si tento kraj trochu přiblížit. Informace jsem získala na internetových stránkách Českého statistického ústavu, v použité literatuře pod číslem ²¹. Nebudu vypisovat veškerá data, zaměřím se na zemědělství a přírodní zdroje.

Zlínský kraj byl ustanoven k 1. lednu 2000 na základě ústavního zákona č. 347 ze dne 3. prosince 1997 o vytvoření vyšších územních samosprávných celků. Vznikl sloučením okresů Zlín, Kroměříž a Uherské Hradiště, které patřily k Jihomoravskému kraji, a okresu Vsetín, který spadal do Severomoravského kraje. Spolu s Olomouckým krajem tvoří region soudržnosti Střední Morava. S účinností od 1. 1. 2003 se vytvořilo 13 správních obvodů obcí s rozšířenou působností (obce III. stupně), v jejichž rámci působí 25 územních obvodů pověřených obcí (obce II. stupně). Nachází se na východě republiky, kde jeho východní okraj tvoří hranici se Slovenskem. Na jihozápadě sousedí s krajem Jihomoravským, na severozápadě s Olomouckým a v severní části s krajem Moravskoslezským. Svou rozlohou 3 964 km² je čtvrtým nejmenším krajem v republice. Má celkem 304 obcí (z toho 30 měst), ve kterých ke konci roku 2006 žilo 589 839 obyvatel. Hustota zalidnění 149 obyvatel/km² výrazně převyšuje republikový průměr. Nejvyšší zalidněnost je v okrese Zlín (187 obyvatel/km²) a nejnižší v okrese Vsetín (127 obyvatel/km²).

Území má členitý charakter. Z převážné části je kopcovitý, tvořený pahorkatinami a pohořími. V části kraje, v povodí Moravy, se táhne rovinatá úrodná oblast - Haná na Kroměřížsku a Slovácko na Uherskohradištsku. Kraj má celkem příznivé klimatické podmínky. Většina půd kraje je minerálně chudá, s výjimkou draslíku a hořčíku, s nedostatkem humusu. Jsou to hnědé půdy vrchovin a podzoly, které směrem k jihu místy přecházejí do hnědých půd nižších poloh. Na rozdíl od kopcovité a hornaté části s chudými štěrkovitými a kamenitými středně těžkými až těžkými půdami je v obou úvalech úrodná hnědozemě i černozemě a v okolí řeky Moravy také kvalitní lužní půdy.

Pro svažitost a členitost terénu velké části kraje je obdělávání půdy obtížné. Z celkového půdního fondu kraje je 49,3 % zemědělské a 50,7 % nezemědělské půdy. Nejvíce zemědělské půdy má okres Uherské Hradiště (58,4 % celkové výměry okresu, z toho je 71,5 % půdy orné). Zcela odlišné rozdělení půdy je v okrese Vsetín, ve kterém podíl nezemědělské půdy je výrazně vyšší (64,4 %) a z níž 83,8 % zabírají lesy, převážně smrkové. Kraj je chudý na nerostné suroviny. Využívána jsou hlavně ložiska cihlářských hlín, štěrkopísků (tato ložiska mají celorepublikový význam) a stavebního kamene, místní význam má těžba pískovce. V omezené míře se zde vyskytují naleziště ropy a zemního plynu. Zlínský kraj má velkou rozlohu chráněného krajinného území. Velkoplošná území zahrnují dvě chráněné krajinné oblasti, Beskydy a Bílé Karpaty, která zahrnují zhruba 30 % území. Celkový počet obyvatel Zlínského kraje se od roku 1994 nepřetržitě snižuje. V roce 2006 žilo na území Zlínského kraje 589 839 obyvatel. Vývoj věkového složení obyvatel je charakterizován zvyšujícím se podílem obyvatel v poproduktivním věku, proti roku 2005 se podíl obyvatel starších 64 let zvýšil z 14,6 % na 14,9 %. Přesto je věková struktura z ekonomického hlediska stále příznivá. Průměrný věk obyvatel Zlínského kraje v roce 2006 byl 40,2 let.

V zemědělství došlo proti roku 2005 ke snížení průměrného hektarového výnosu obilovin o 0,5 t, na 4,6 t. Průměrná roční dojivost na 1 krávu se ve srovnání s minulým rokem zvýšila o 152 l, když činila 6 893 l.

Mapa 2. Mapa okresů²¹

6.1 Začátek fungování programu

Vzhledem k tomu, že na Agenturu SAPARD nebylo v roce 2001 převedeno řízení pomoci Evropskou komisí, program SAPARD nebyl v České republice zahájen. Proto je tento rok charakterizován činnostmi a přípravami na zahájení programu SAPARD v České republice uskutečněnými Agenturou SAPARD (Ministerstvo zemědělství) ve spolupráci s Ministerstvem pro místní rozvoj. Na základě dopisu člena Evropské komise Franze Fischlera ze dne 20. července 2001 Agentura SAPARD přijímá od 17. září 2001 do doby rozhodnutí Evropské komise o převedení řízení pomoci na Agenturu SAPARD ke konzultacím žádosti o finanční pomoc z programu SAPARD. Agentura SAPARD oznámila zahájení konzultací na seminářích k programu SAPARD a ve sdělovacích prostředcích.

Hlavní myšlenkou konzultací bylo zajištění připravenosti dostatečného počtu projektů, u kterých již nebudou při podání oficiální žádosti žádné formální nedostatky. Žádosti byly přijímány pouze ke konzultaci, nikoli k administraci. Po vyhlášení programu SAPARD a po stanovení termínu pro přijímání žádostí předloží žadatelé žádost a projekt se všemi náležitostmi na příslušné regionální pracoviště Agentury SAPARD.

Jednou z podmínek před vyhlášením konzultací bylo, že do doby rozhodnutí Komise o převedení řízení pomoci nesmí Agentura SAPARD přijímat žádná rozhodnutí o schválení nebo zamítnutí žádosti. Předloží-li žadatel příslušné výkazy, může prostřednictvím RP AS požádat oddělení analýz a informatiky o předběžné nezávazné posouzení finančního zdraví žadatele.

Dne 27. září 2001 v 10.00 začali pracovníci sedmi regionálních pracovišť Agentury SAPARD, tj. pracovišť Praha, České Budějovice, Ústí n. Labem, Hradec Králové, Brno, Opava a Olomouc, odpovědní za přijímání žádostí, pořizovat data podle připravených modelových projektů. Tato data prošla dalším zpracováním podle metodiky administrace projektů. Údaje o kontrolách, finančních analýzách, výsledky regionálních výběrových subkomisí, Národní výběrové komise pro SAPARD, souhlas generálního ředitele byly simulovány. Pro platby byly použity smyšlené údaje – faktury.⁹

---

⁹ *Operační program SAPARD* [online]. [cit. 2008-03-26]. Dostupný z WWW: <<http://www.sapard.cz/soubory/53/1pravidla.pdf>>.

Tab. 2. Čerpání finančních dotací z programu
SAPARD v období 2000 - 2003¹⁸

Období 2000 - 2003		%	€
		100%	92 624 293
2001	červen		0
	červenec		0
	srpen		0
	září		0
	říjen		0
	listopad		0
	prosinec		0
2002	leden		0
	únor		0
	březen		0
	duben		0
	květen		0
	červen		0
	červenec	8	7 678 468
	srpen	27	25 071 857
	září	38	35 473 179
	říjen	39	35 897 537
	listopad	41	37 818 772
	prosinec	41	37 807 067
2003	leden	41	37 807 067
	únor	83	76 461 349
	březen	83	76 653 478
	duben	83	76 653 478
	květen	83	76 892 164
	červen	83	76 892 164
	červenec	83	76 892 164
	srpen	105	97 011 250
	září	106	98 349 969
	říjen	114	105 349 907
	listopad	114	105 465 955
	prosinec	115	106 336 972

¹⁸ SAPARD. Operační programy [online]. [cit. 2008-01-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.szif.cz/oddmos41prvcz=7>>.

6.2 Nová koncepce rozvoje zemědělství

V roce 2002 byla vytvořena ve Zlíně nová koncepce rozvoje zemědělství. Studie byla rozdělena do několika částí. Analytická část popisovala reálný stav zemědělské produkce v nížinatých oblastech (Kroměříž a Uherské hradiště) a také v horských a podhorských (Zlínsko a Vsetínsko). Při tvorbě závěrečné zprávy byl kladen především důraz na ochranu přírody. Zapracovány byly také očekávané aspekty, které s sebou měl přinést vstup do EU.

Ze zprávy vyplynulo, že dotační systém je velmi administrativně náročný a pro drobné podnikatele i velmi nemilosrdný. Většina stávajících na něj vůbec nedosáhla. Číslo hovoří přesně. Celkový stav rolníků v roce 2001 byl 9659 v roce následujícím 6713.

Ve srovnání se zahraničím se naše dotační systémy drží při zemi a jsou zhruba jen třetiny. Také podmínky vyjednané Ministerstvem zemědělství nejsou u všech komodit ideální. Kraj se snažil touto prací udělat výhled do budoucna. Pravdivost výsledků odhalí až čas.

Tab. 3. Zemědělské subjekty ve Zlínském kraji – stav k 30.6.2002

Okres	F.O.	S.H.R.	spol.s r.o.	a.s.	družstva	ostatní	celkem
Kroměříž	30	1075	22	12	11	3	1153
Uh.Hradiště	87	1654	24	19	12	3	1799
Vsetín	131	2214	17	2	9	2	2375
Zlín	52	1770	44	4	9	9	1888
Celkem ZL	300	6713	107	37	41	17	

F.O. – fyzické osoby

S.H.R. – samostatně hospodařící rolníci

Spol. s r.o. – společnost s ručením omezeným

a.s. – akciové společnosti ¹³

¹³ Zemědělské subjekty ve Zlínském kraji [online]. [cit. 2007-09-08]. Dostupný z WWW: <<http://www.kr-zlinsky.cz/doDetail.aspx?docid=27902>>.

7 STŘEDNĚDOBÉ HODNOCENÍ PROGRAMU 2000 – 2003

7.1 Popis žadatelů ve Zlínském kraji

Dělíme je podle priorit, opatření a poskytovatelů. U Ministerstva zemědělství své žádosti podávaly jak subjekty fyzické (drobní farmáři a zemědělci), tak právnické (velké zpracovatelské firmy, společnosti obhospodařující větší množství zemědělské půdy). Z toho vyplývá i předmět žádostí. Jednalo se především o projekty z oblasti zemědělství. O finanční prostředky z Ministerstva pro místní rozvoj žádaly především obce.

Správce této oblasti byla stanovena Agentura SAPARD Střední Morava se sídlem v Olomouci. Složení žadatelů není ničím odlišné od zbývající části České republiky. Převažující část je tvořena právnickými osobami většího velikosti. Je to pochopitelné. Mají větší „odvahu“ a také více finančních prostředků na vypracování kvalitního projektu. Jedna právnická osoba může žádat o finance i z více dotačních opatření. Ale najdou se zde i drobní zemědělci, kteří podnikají na základě živnostenského listu.

V následujících kapitolách se zaměřím na jednotlivá Opatření. V tabulkách budu porovnávat množství předložených a schválených projektů za jednotlivé kraje. Zlínský kraj ovšem budu zdůrazňovat. Zdroje dat nalezneme na internetových stránkách www.strukturalnifondy.cz, v použité literatuře pod č. ¹⁴.

Rozdělím žadatele dle jednotlivých Opatření a pro lepší srovnání převedu informace o počtech kusů nebo finanční částce na srovnatelné údaje. U Opatření 1.2 budu používat hektary půdy a u Opatření 2.1 se zaměřím na jednoho obyvatele. Za nepotřebnou považuji informaci o druhu podnikání jednotlivých žadatelů. Tento faktor není závazný při rozhodování o druhu nebo výši podpory.

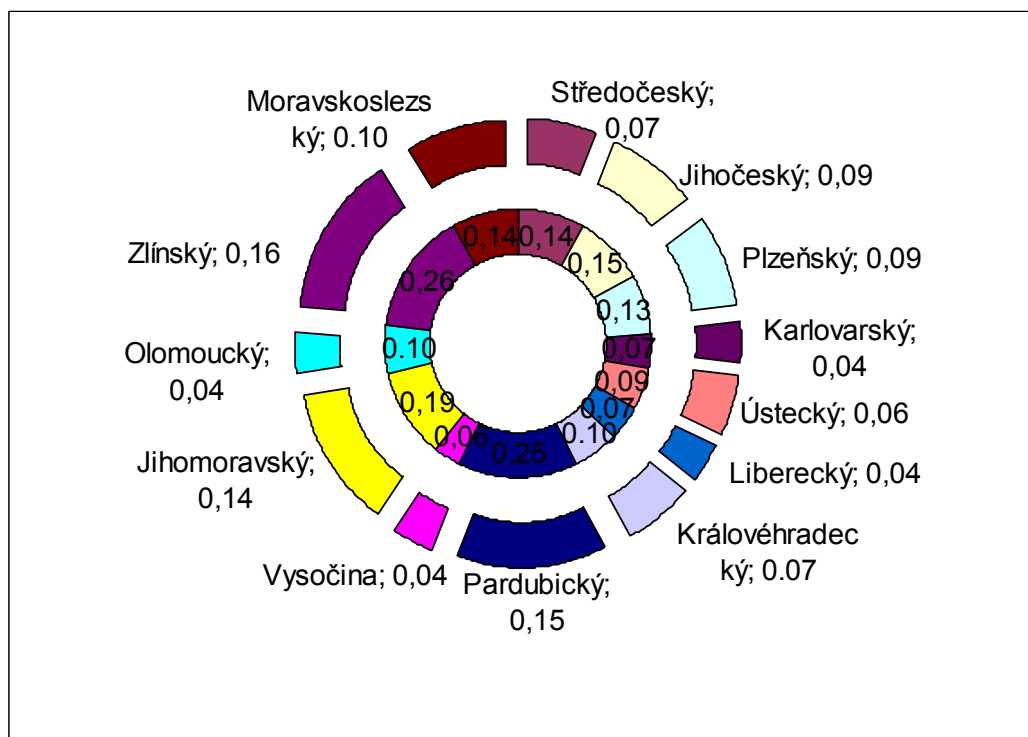
¹⁴ *Distribuce zdrojů a projektů za jednotlivá opatření* [online]. [cit. 2007-09-08].

Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalnifondy.cz>>.

7.2 Opatření 1.2 – distribuce projektů

Distribuce projektů na 1000 ha zemské půdy

Kraj	Předložené	Schválené
Praha	0	0
Středočeský	0,14	0,07
Jihočeský	0,15	0,09
Plzeňský	0,13	0,09
Karlovarský	0,07	0,04
Ústecký	0,09	0,06
Liberecký	0,07	0,04
Královéhradecký	0,10	0,07
Pardubický	0,25	0,15
Vysočina	0,06	0,04
Jihomoravský	0,19	0,14
Olomoucký	0,10	0,04
Zlínský	0,26	0,16
Moravskoslezský	0,14	0,10

Graf 3. Opatření 1.2 – distribuce projektů

Opaření 1.2 je zaměřeno na zlepšování zpracování a marketing zemědělských produktů a produktů rybolovu. Zlínský kraj si vedl velmi dobře a umístil se na prvním místě. Úspěšnost schválených projektů se dostala k hranici 61%. Z toho usuzují, že se zpracovatelé dobře připravili a předložili kvalitní projekty. Náš kraj nepatří mezi typické zemědělské oblasti, takže více projektů bylo zaměřeno na zefektivnění současné výroby a podporu regionálního produktu.

Mezi žadatele patřili :

RACIOLA-JEHLIČKA s.r.o. – technologie na opracování vodní drůbeže – 7.485.400 Kč

TRADECO, spol.s r.o. – balení a přebal. chlazeného a mraženého masa – 4.528.500 Kč

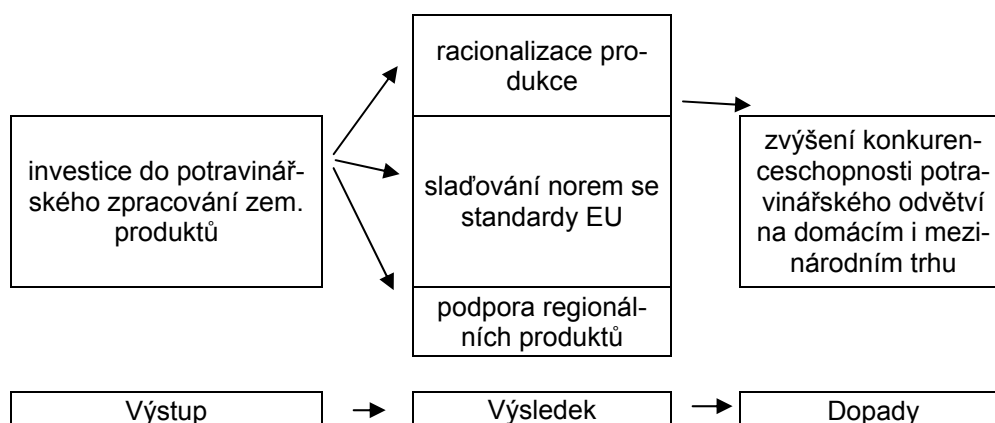
OTMA – SLOKO, s.r.o. - modernizace linky na zpracování ovoce – 688.800 Kč

FILEX s.r.o. - modernizace a rozšíření výrobní kapacity firmy - 10.705.320 Kč

Mlékárna Val. Meziříčí, spol. s r.o. – Modernizace plnicí a balicí linky – 5.056.800 Kč¹⁸

Celkovým cílem opatření bylo zvýšit konkurenceschopnost českého zemědělství a zpracovatelského průmyslu.

Tab. 4. *Intervenční logika opatření*¹⁷

¹⁸ SAPARD. *Operační programy* [online]. [cit. 2008-01-15].

Dostupný z WWW: <<http://www.szif.cz/oddmos41prvcz=7>>

¹⁷ *Intervenční logika opatření* [online]. [cit. 2007-09-12].

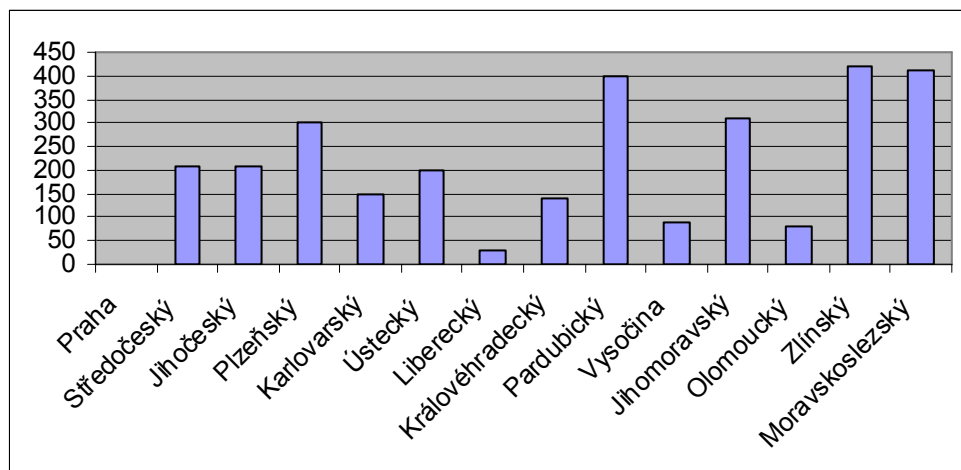
Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalnifondy.info/clanek.php?clanek=7>>.

7.3 Opatření 1.2 – distribuce zdrojů

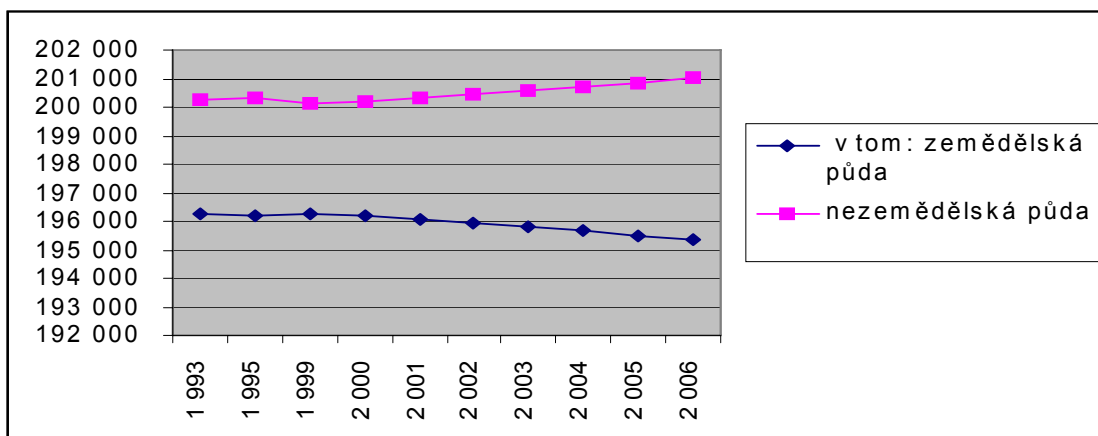
Distribuce finančních zdrojů na zemědělskou půdu (Kč/ha)

Kraj	Kč
Praha	0
Středočeský	210
Jihočeský	210
Plzeňský	300
Karlovarský	150
Ústecký	200
Liberecký	30
Královéhradecký	140
Pardubický	400
Vysočina	90
Jihomoravský	310
Olomoucký	80
Zlínský	420
Moravskoslezský	410

Graf 4. Opatření 1.2 – distribuce zdrojů

Z tohoto výsledku nemůžeme vyvozovat žádné závazné závěry. Více vypovídající bylo uvést celkově vyplacené finance. Tento údaj se mi nepodařil získat z věrohodných zdrojů. Zlínský kraj se zde umístil na první příčce. Následuje ho Moravskoslezský kraj a Pardubický kraj.

Graf 5. Vývoj zemědělské a nezemědělské půdy 1993 – 2006²¹

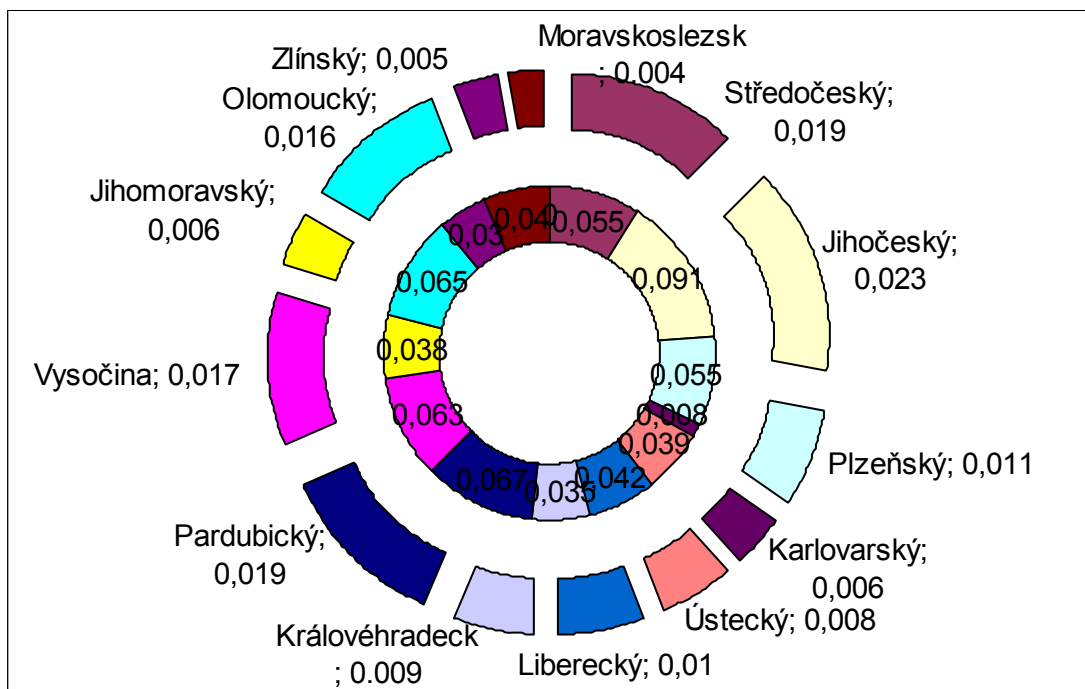
O Opatření 1.2 byl poměrně velký zájem. Celkem bylo využito 113,1 % disponibilních prostředků EU. Z tabulky č. 5 vyplývá, že zemědělské půdy spíše ve Zlínském kraji ubývá. Z toho usuzuji, že program SAPARD moc nenapomohl k ústupu nezemědělských ploch. Ty jsou stále v převaze. Stačí se rozhlédnout v nejbližším okolí. V místech úrodné půdy teď většinou vyrůstají nová nákupní centra, která přináší větší zisky.

²¹ Charakteristika Zlínského kraje [online]. [cit. 2008-04-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.czso.cz>>.

7.4 Podopatření 2.1a – distribuce projektů

Distribuce projektů na počet 1000 obyvatel

Kraj	Předložené	Schválené
Praha	0	0
Středočeský	0,055	0,019
Jihočeský	0,091	0,023
Plzeňský	0,055	0,011
Karlovarský	0,008	0,006
Ústecký	0,039	0,008
Liberecký	0,042	0,010
Královéhradecký	0,035	0,009
Pardubický	0,067	0,019
Vysočina	0,063	0,017
Jihomoravský	0,038	0,006
Olomoucký	0,065	0,016
Zlínský	0,030	0,005
Moravskoslezský	0,040	0,004

Graf 6. Opatření 2.1a – distribuce projektů

Toto podopatření je zaměřeno na obnovu a rozvoj vesnic. Zástupci našich vesnic asi nebyli moc odvážní. Přitom je tu mnoho starých budov, které by mohly po rekonstrukci opět sloužit obyvatelstvu. Zchátralé zemědělské statky mohly zaměstnat mladé lidi, aby neodcházeli za prací do měst. Nejvíce projektů bylo podáno v Jihočeském kraji. Nejméně v Karlovarském. Zlínský kraj na tom nebyl moc dobře. Podáno bylo jen třicet žádostí o dotaci, to je druhé nejmenší číslo. V poměru se svou velikostí a počtem obyvatel nejsou tyto hodnoty vůbec lichotivé. Schválení se dočkalo pouze 16 projektů = 16 % úspěšnost. Důvod zamítnutí ostatních není bohužel znám. Zlínský kraj nabízel zájemcům ve spolupráci s Hospodářskou komorou různé semináře a konzultační hodiny, ale mnoho zájemců se nenašlo. Celkové procento schválených je pouze 10%.

Mezi žadatele patřili :

Sdružení obcí Hornolidečska – Projektová příprava odkanalizování obcí – Čistá Bečva II.

2.130.100 Kč

Římskokatolická farnost Lidečko – Centrum pro život –

213.000 Kč

Jan Ksiazkiewicz – Stavební úpravy zemědělského objektu v Kunovicích – 975.000 Kč¹⁸

Sdružení obcí Hornolidečska připravilo velmi kvalitní projekt na odkanalizování obcí ve Sdružení. Tato snaha se jim vyplatila obdrželi poměrně vysokou finanční částku. Patří ovšem. Z našeho kraje patřili k jediným zájemcům. To je velmi malý poměr,. Znamená to, že naše obce mají vše v pořádku a dotace nepotřebují? Já tento jejich názor moc nesdílím a myslím si, že svou šanci promrhali.

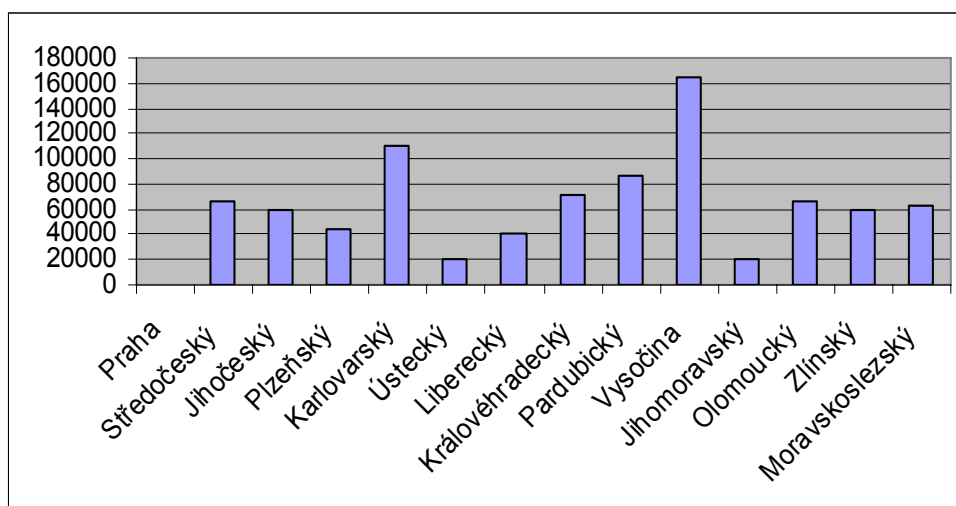
¹⁸ *SAPARD. Operační programy* [online]. [cit. 2008-01-15].

Dostupný z WWW: <<http://www.szif.cz/oddmos41prvcz=7>>

7.5 Podopatření 2.1a – distribuce zdrojů

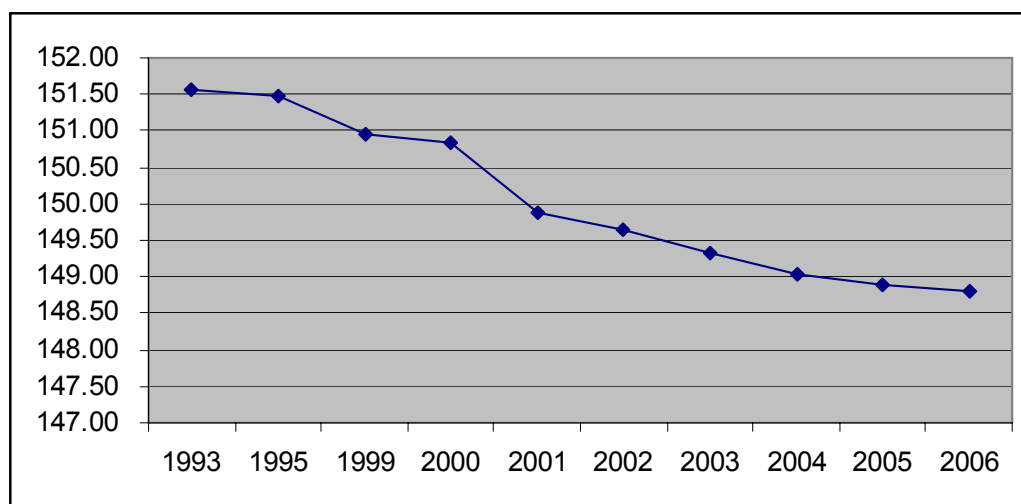
Distribuce finančních zdrojů na 1000 obyvatel

Kraj	Kč
Praha	0
Středočeský	67 000
Jihočeský	60 000
Plzeňský	45 000
Karlovarský	111 000
Ústecký	19 800
Liberecký	41 000
Královéhradecký	71 000
Pardubický	87 000
Vysočina	164 000
Jihomoravský	19 900
Olomoucký	67 000
Zlínský	59 000
Moravskoslezský	62 000

Graf 7. Opatření 2.1a – distribuce zdrojů

Výše finančních dotací je závislá na počtu schválených projektů. V předešlé tabulce bylo zřejmé, že Zlínský kraj byl na dvanáctém místě. Nyní se nám posunul na deváté. Nejlépe na tom byl kraj Vysočina. Tento přehled má více vypovídající hodnotu. Počtem kusů jsme sice moc nezabodovali, ale objemem financí se blížíme ke středu. Finanční zdroje byly využity především pro obnovu parků a obecního prostranství. Asi se zastupitelům obcí zdála tato činnost jednodušší, než opravovat staré chátrající domy a podpořit tak rozvoj drobného podnikání. Otázkou je, komu bude sloužit uklizené parky a ostatní plochy, když tam nebude nikdo bydlet.

Graf 8. Hustota obyvatelstva – osoby/km² ²¹

Tak jak již bylo řečeno. Hustota obyvatelstva se ve Zlínském kraji stále postupně snižuje. Ani program SAPARD na to neměl žádný velký vliv. Z toho soudím, že předložené projekty měly význam pouze pro předkladatele projektů a ne pro veřejnost jako celek. Finanční prostředky z tohoto Opatření významně neovlivnily stav počtu obyvatel v našem kraji a nezabránilly odlivu potenciální pracovní síly.

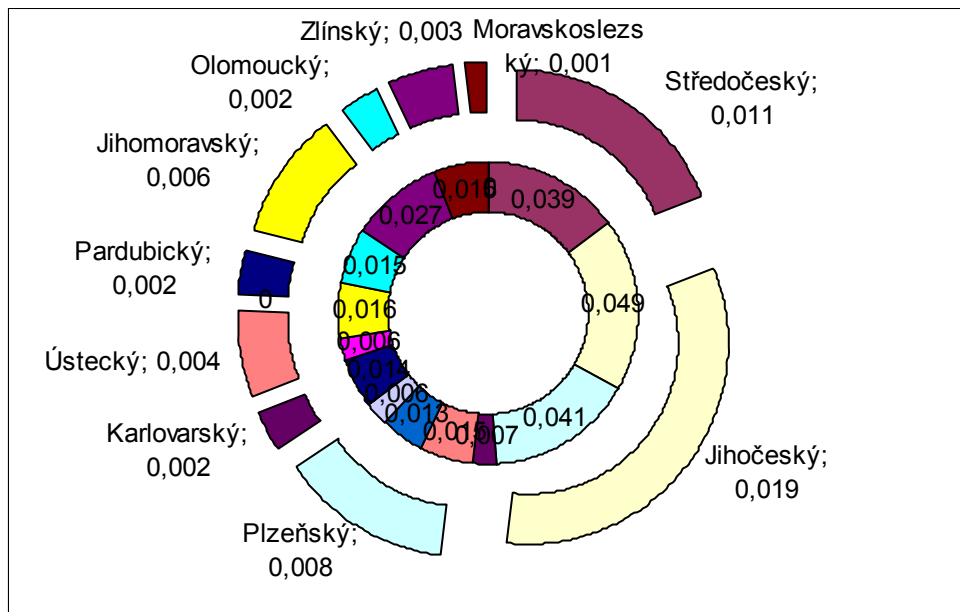
---

²¹ Charakteristika Zlínského kraje [online]. [cit. 2008-04-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.czso.cz>>.

7.6 Podopatření 2.1b – distribuce projektů

Distribuce projektů na počet 1000 obyvatel

Kraj	Předložené	Schválené
Praha	0	0
Středočeský	0,039	0,011
Jihočeský	0,049	0,019
Plzeňský	0,041	0,008
Karlovarský	0,007	0,002
Ústecký	0,015	0,004
Liberecký	0,013	0
Královéhradecký	0,006	0
Pardubický	0,014	0,002
Vysočina	0,006	0
Jihomoravský	0,016	0,006
Olomoucký	0,015	0,002
Zlínský	0,027	0,003
Moravskoslezský	0,015	0,001

Graf 9. Opatření 2.1b – distribuce projektů

Celkový počet předložených projektů je 263, z nich 58 (22%) bylo schváleno. Zlínský kraj předložil 27 dokumentů a tři byly schváleny. Zde je úspěšnost při porovnání s celkovým průměrem pouze 11 %. Podopatření bylo zaměřeno na zlepšení infrastruktury, místních komunikací a veřejné dopravy. Je pozoruhodné, že i přes velký nátlak strany ekologů, byly pouze dva projekty zaměřeny na obnovitelné zdroje.

Mezi žadatele patřili :

AGRODRUŽSTVO MORKOVICE, dr – Kotelny na alternativní paliva - 954.225 Kč

Miroslav Smýkal – Linka na zpracování elektroodpadů a plástů – 786.794 Kč¹⁸

Tab. 5. Evidence vozidel 1999 – 2006²¹

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Evidovaná vozidla (k 31. 12.)	268 634	269 464	274 829	282 206	288 013	296 225	306 716	318 741
osobní automobily	165 585	167 142	171 670	176 604	182 201	188 129	194 661	201 530
nákladní automobily	13 907	14 152	15 167	16 633	17 215	18 862	20 873	23 192
autobusy	1 002	932	916	1 025	994	973	968	954

Ekologie nám opravdu není vlastní. I přes velmi dobrou snahu programu SAPARD, podpořit veřejnou dopravu, množství autobusů se od roku 1999 zmenšilo o 48 ks. Naopak o 35 945 ks vzrostl počet zaevidovaných osobních automobilů. Zde tedy program moc úspěšný nebyl. Uvítala bych více ekologicky zaměřených projektů. Na naši obranu alespoň dodejme, že to není problém pouze Zlínského kraje, ale celosvětový.

¹⁸ SAPARD. *Operační programy* [online]. [cit. 2008-01-15].

Dostupný z WWW: <<http://www.szif.cz/oddmos41prvcz=7>>

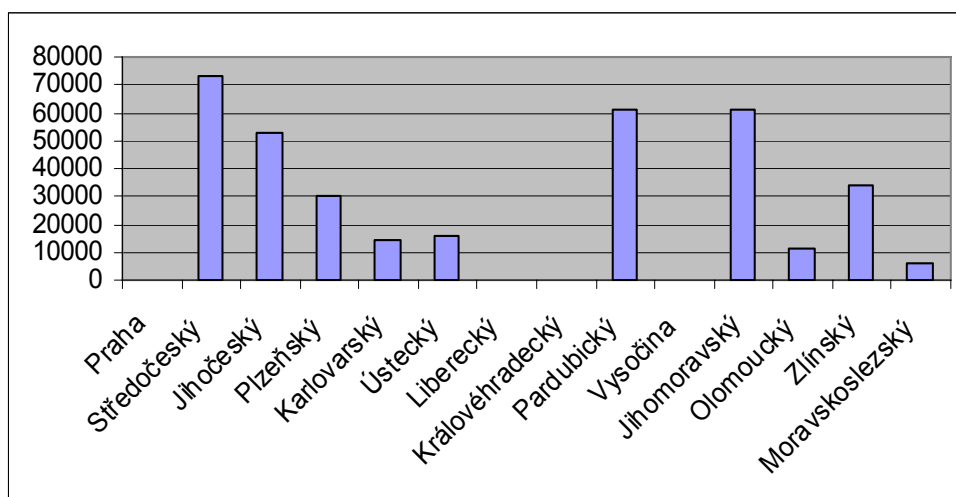
²¹ *Charakteristika Zlínského kraje* [online]. [cit. 2008-04-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.czso.cz>>.

7.7 Podopatření 2.1b – distribuce zdrojů

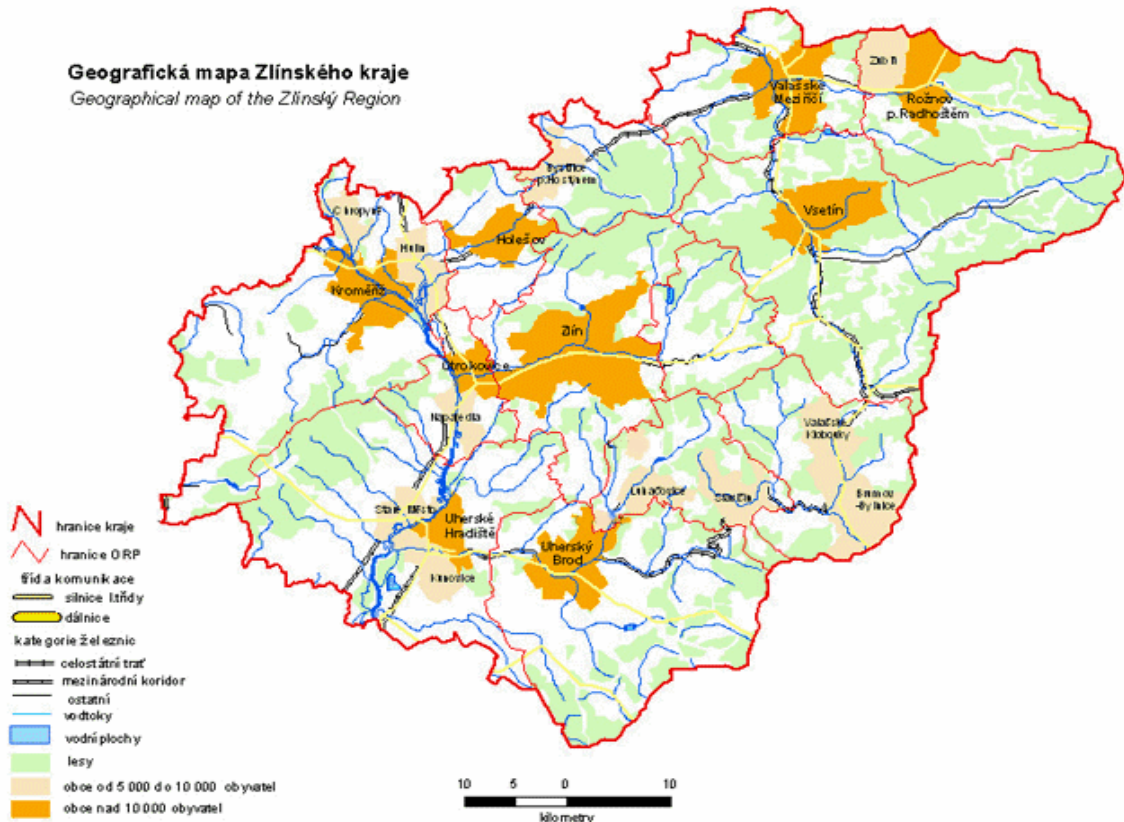
Distribuce finančních zdrojů na 1000 obyvatel

Kraj	Kč
Praha	0
Středočeský	73 000
Jihočeský	53 000
Plzeňský	30 000
Karlovarský	14 000
Ústecký	16 000
Liberecký	0
Královéhradecký	0
Pardubický	61 000
Vysočina	0
Jihomoravský	60 900
Olomoucký	11 000
Zlínský	34 000
Moravskoslezský	6 000

Graf 10. Opatření 2.1b – distribuce zdrojů

Zlínský kraj si zde vedl poměrně dobře. Umístili jsme se na pátém místě. I když těžko se odhaduje socioekonomický dopad. Mezi neaktivnější patří Středočeský kraj. V konečném zúčtování můžeme konstatovat, že na tři schválené projekty nám bylo připsáno 34 000 tis. Kč. Částka to není zanedbatelná, ale mohla být i vyšší.

Mapa 3. Geografická mapa Zlínského kraje ²¹

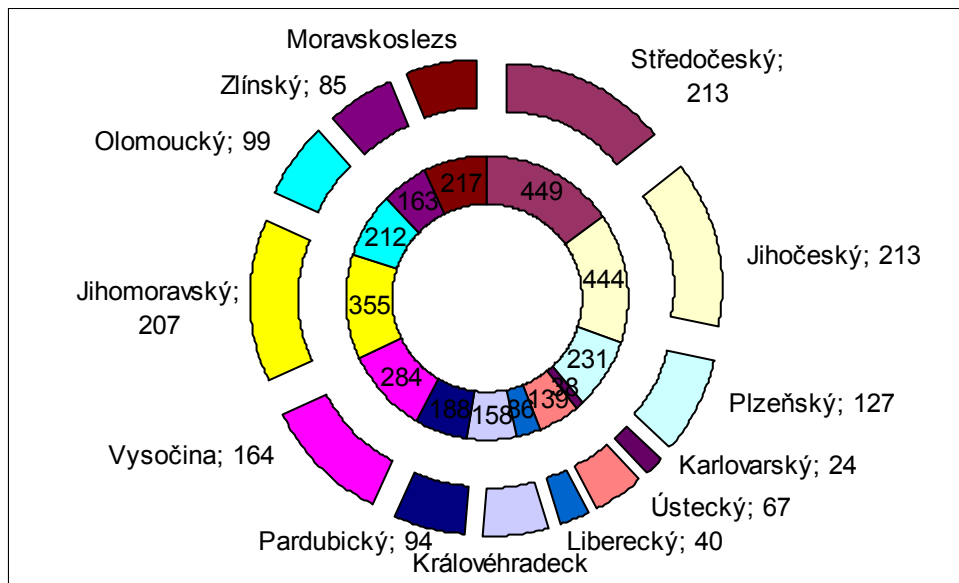
Ve zlínské kraji máme obstojnou infrastrukturu a veřejnou dopravu. Přesto se nám z Opatření 2.1 b podařilo získat velmi vysokou částku. To je dobrá zpráva. Rozvoj komunikací je zárukou zvýšení konkurence schopnosti pro naše větší i menší výrobce zemědělské produkce. Nezůstanou zapomenuty ani obce, které ta budou mít zaručeny lepší možnost přepravy svých obyvatel za prací do okolních měst.

²¹ Charakteristika Zlínského kraje [online]. [cit. 2008-04-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.czso.cz>>.

7.8 Souhrn distribuce projektů za všechna opatření

Distribuce projektů

Kraj	Předložené	Schválené
Praha	0	0
Středočeský	449	213
Jihočeský	444	2138
Plzeňský	231	127
Karlovarský	38	24
Ústecký	139	67
Liberecký	86	40
Královéhradecký	158	81
Pardubický	188	94
Vysočina	284	164
Jihomoravský	355	207
Olomoucký	212	99
Zlínský	163	85
Moravskoslezský	217	93

Graf 11. Souhrn distribuce projektů za všechna opatření

V celkovém souhrnu se Zlínský kraj nakonec umístil až na devátém místě. Vzhledem k tomu, že program SAPARD dostal u našeho Krajského úřadu velkou podporu, ukazuje se tato snaha jako nedostatečná. Veškerá spolupráce s odborníky a nabízená pomoc drobným rolníkům asi nepadla moc na úrodnou půdu. Nepatříme sice mezi výhradně zemědělské oblasti, ale počet projektů mohl být i větší.

Nejvíce rozhodujícím faktorem pro odsouhlasení některé žádosti, byla schopnost spolufinancování projektu. Míra byla stanovena na 50% 12,5 % z rozpočtu ČR, 37,5% z rozpočtu EU). Patří sem ovšem jen ty projekty, u nichž je míra návratnosti mezi 10 – 25 %. Pokud je procento vyšší, jsou považovány za samofinancovatelné a nepotřebují dotaci ze strany EU. ¹⁹

Na internetových stránkách jsem četla několik článků o programu SAPARD, ve kterých se střetávaly dva názory odborníků, Jedni tvrdili, že spolufinancování odrazuje větší část potencionálních žadatelů od předložení projektu. Druzí jim odporovali. Tento aspekt údajně neodrazuje, ale naopak motivuje ke zvýšení úsilí. Já se spíše přikláním k prvnímu názoru.

Z dosavadních přehledů mám zatím pocit, že Zlínský kraj měl daleko větší potenciál na předkládání projektů. Bohužel své šance spíše promrhal. Informovanost byla na vysoké úrovni. Našlo se zde mnoho příležitostí na získání potřebných dokumentů. Krajský úřad také nezůstával flegmatický ve svém přístupu a nabízel nejen spolupráci s Hospodářskou komorou, ale také vypracoval příručky s potřebnými informacemi a snažil se zapojit při začleňování programu SAPARD do rozvoje zemědělství a venkova na svém území.

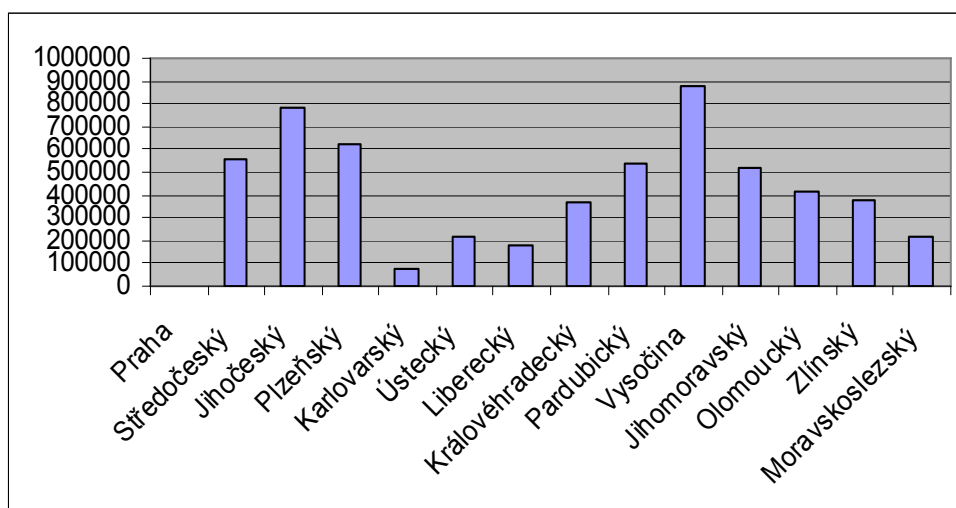
---

¹⁹ *Rozhodující faktory* [online]. [cit. 2008-04-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.mfcr.cz/sapard.htm>>.

7.9 Souhrn distribuce zdrojů za všechna opatření

Distribuce finančních zdrojů na 1000 obyvatel

Kraj	Kč
Praha	72 338
Středočeský	552 972
Jihočeský	787 206
Plzeňský	623 445
Karlovarský	75 840
Ústecký	221 267
Liberecký	181 262
Královéhradecký	370 892
Pardubický	539 994
Vysočina	875 614
Jihomoravský	518 992
Olomoucký	410 757
Zlínský	378 856
Moravskoslezský	213 984

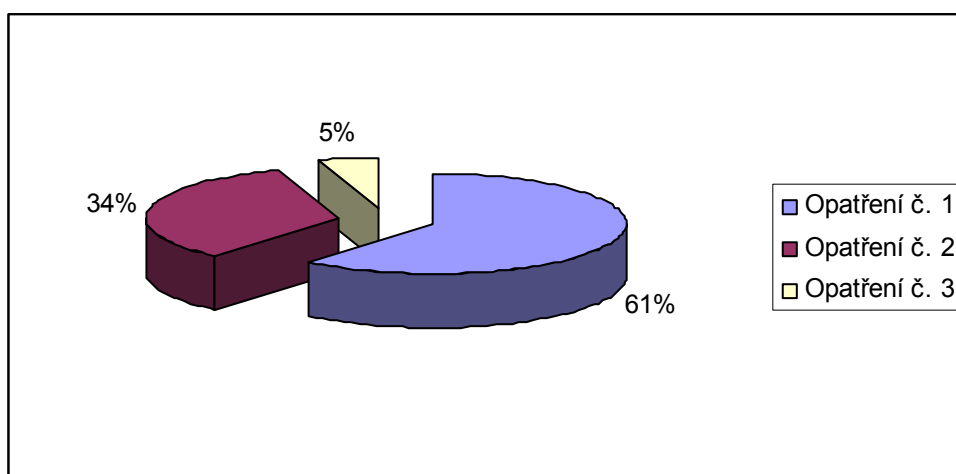
Graf 12. Souhrn distribuce zdrojů za všechna opatření

Nejúspěšnější byl kraj Vysočina a Jihočeský. Zlínský kraj se umístil opět v druhé polovině, na sedmém místě. Je to pochopitelné. Své projekty předložily více kraje venkovské s tradičními sociálními strukturami. Vyznačují se vysokým podílem zemědělství v celkové ekonomice.

Finanční podpora byla z programu SAPARD proplácena až po předložení dokumentace o ukončení realizace. Pokud byl projekt rozložen na více etap, stačilo doložit dokončení funkční části. Proplacení proběhlo do 3 měsíců od předložení všech potřebných dokumentů.

To tedy znamenalo, že projekt musel být nejdříve ze 100% samofinancován. Teprve na základě předložení formuláře „Žádost o proplacení výdajů na projekt“, byly náklady zpětně proplaceny. Za nepřípustné byly považovány částečné platby nebo zálohy. Zde nastávalo určitě nejkritičtější období pro všechny žadatele. Seběmenší zpoždění pro ně mohlo znamenat katastrofu.

Jediné komplikace s proplácením jsem zaznamenala v první polovině roku 2004 (Nebyly sice stanoveny přesné datумы proplácení plateb, ale v praxi byla vždy snaha o co nejkratší termíny). Zde došlo k mírnému zpoždění několika projektů. Důvodem bylo zavádění nové rozpočtové terminologie Evropskou komisí. Svou roli sehrály i průtahy spojené s ratifikací Ročních finančních dohod 2003 ze strany ČR.

Graf 13. Podíl jednotlivých priorit na programu SAPARD 2000-2006¹⁹

8 SWOT ANALÝZA VENKOVSKÉHO PROSTORU VE ZLÍNSKÉM KRAJI

M. Pělucha s kolektivem v knize *Rozvoj venkova v programovacím období 2007-2013 v kontextu reformy SZP EU* ⁴ udělal SWOT analýzu venkova v České republice. Z tohoto podkladu jsem vybrala část bodů, které se dle mého názoru hodí i na venkov ve Zlínském kraji. Nepatříme sice mezi tradiční zemědělské oblasti, ale i zde má venkov svou historii. .

8.1 Silné stránky

- Dobré životní prostředí, vysoké přírodní hodnoty.
- Bohatství historických území.
- Obnovitelnost zdrojů.
- Napojení na národní a mezinárodní dopravní koridory.
- Dobrá infrastruktura základních služeb.
- Tradice zemědělského školství.
- Vysoký podíl lesů.
- Zkušenosti s nástrojem pozemkových úprav.
- Dobrá kvalita potravin a vysoký stupeň státního dozoru.
- Vysoká flexibilita primárního sektoru podle požadavků trhu.
- Významný potenciál vodních toků z hlediska jejich víceúčelového využití. Atd.

8.2 Slabé stránky

- Nedostatek místní a regionální koordinace rozvoje.
- Nízká konkurenceschopnost hospodářství venkova.
- Nedostatek pracovních příležitostí na venkově.
- Stárnutí obyvatel venkova a odliv obyvatel produktivního věku.
- Zastaralé technické a technologické vybavení zemědělských a lesnických podniků.

- Nedostatečná dostupnost místních služeb.
- Slabé místní dopravní síť
- Zhoršená dostupnost poradenských služeb.
- Nevyjasněné vlastnické vztahy k půdě. Atd.

8.3 Příležitosti

- Přímé zahraniční a ostatní investice.
- Turismus.
- Přeshraniční spolupráce.
- Regionální plánování rozvoje až na úrovni NUTS 3.
- Strukturální fondy EU.
- Zlepšující se pozice zemědělců a potravinářů u bank (v důsledku vyšší ziskovosti sektoru a stabilnějšímu dotačnímu prostředí.
- Výhodná geografická poloha.
- Elektrická infrastruktura.
- Ekologické zemědělství.
- Produkce a produkce zpracování obnovitelných zdrojů energie v souladu se závazkem EU.
- Zájem společnosti o rozvoj venkova, ochranu přírody a krajiny.

8.4 Hrozby

- Nedostatečná infrastruktura v oblasti sociálního kapitálu (zároveň i rušení venkovských škol).
- Nedostatek podnikatelských aktivit.
- Dovoz levné zemědělské produkce z nákladově příznivějších regionů světa.
- Tlak obchodních řetězců, monopolizace.
- Xenofobie místních lidí.

- Bezvýznamné a špatně alokované investice.
- Pokračující zaostávání technické infrastruktury na venkově.
- Úpadek veřejné dopravy.
- Vylidňování venkova (zejména odchod mladých, schopných a kvalifikovaných podnikatelů). Atd. ⁴

Považuji naše venkovské části ve Zlínské kraji spíše za kritické oblasti. Zůstávají zde již jen staří obyvatelé, kteří nemají odvahu na odchod a nový začátek. Mladí ji většinou opouští a odchází do měst. Vidím ovšem dva druhy venkova a zemědělských oblastí. Vše záleží na vzdálenosti od nejbližšího města. Dá se říci, že čím je vzdálenost kratší, tím více se ji městu daří obsluhně zajistit. U odlehlejších je to komplikované. Ale možná to není ještě tak ztracené. Dnešní doba je přívětivá k motorismu, takže není pro rodinu problém mít dvě a více aut. Hlavně bohatí lidé si na klidných pozemcích vesnic staví své velké domy. Za prací a nákupy se jednoduše přepraví vlastním vozem a nemusí spoléhat na veřejnou hromadnou dopravu.

Pokud to shrnu, současný stav venkovských oblastí není vůbec lichotivý, ale najdeme ještě mnoho příležitostí k obratu tohoto stavu. Bude to chtít ještě trochu času a hodně peněz ze strukturálních fondů.

---

⁴ PĚLUCHA, M. a kolektiv. Rozvoj venkova v programovacím období 2007–2013 v kontextu reformy SZP EU. IREAS, 2007. ISBN 80-86684-42-3.

9 NÁSTUPCE PROGRAMU SAPARD

Jak již bylo napsáno v předešlých kapitolách, program SAPARD byl pouze předvstupní pomocí novým kandidátům. Se vstupem do EU byla jeho činnost ukončena a nahrazena jiným programem. Nástupcem se stal Operační program „Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství“. Jeho prostřednictvím je možno i nadále čerpat finanční zdroje ze strukturálních fondů EU.

Ministerstvo pro místní rozvoj vytvořilo Společný regionální operační program /SROP/, který z části zahrnuje Opatření 2.1 Obnova a rozvoj vesnic a venkovské infrastruktury a Opatření 2.2 Rozvoj a diverzifikace hospodářských činností.

Cílem všech těchto programů je i nadále bránit snižování rozměru českého zemědělství. Největší úpadek nastal s rokem 1989. Následné roky to nebylo o mnoho lepší. V roce 2003 byla evidována již jen 1/3 původního počtu pracovníků. Nyní je pokles cca o 2% ročně. S klesajícím počtem se sice zvyšuje produktivita práce, ale nemá to žádný vliv na výši mezd. V této oblasti jsou stále platy pod průměrem EU. Podnikatelská struktura je oproti EU velmi specifická. Větší podíl zaujímají velké právnické subjekty, které podnikají na půdě individuálních vlastníků.

Tabulka č. 1 obsahuje ukazatele, které se celou dobu podílely na fungování programu SAPARD. Tyto makroekonomické hodnoty jsou přesnými ukazateli vývoje ČR v období od roku 200 do roku 2005.

Tab. 6. Makroekonomické ukazatele ČR¹⁵

Ukazatele	2001	2002	2003	2004	2005
HDP - běžné ceny /mil. Kč/	2315255	2414669	2550754	2751075	2931071
HDP - stálé ceny roku 95 /mil.Kč/	1617894	1641996	1703024	1771673	1879790
Míra nezaměstnanosti	8,1	7,3	7,8	8,3	7,8
Dovoz celkem /mil.Kč, běžné ceny/	1386319	1326339	1647116	1971980	1834864
Vývoz celkem /mil.Kč, běžné ceny/	1269634	1251884	1590961	1962125	1875220
Prům.hrubá měsíční mzda	14640	15707	16917	18035	19030
Míra inflace	4,7	1,8	0,1	2,8	2,2

¹⁵ Makroekonomické ukazatele ČR [online]. [cit. 2008-01-08]. Dostupný z WWW: <<http://www.czso.cz>>.

Mezi žadatele o dotace ze zdrojů EU s největšími zkušenostmi patří v Česku venkovští a zemědělské podnikatelé, kteří jich využívali jak před vstupem ČR do Unie díky programu SAPARD tak v letech 2004-2006 v OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství. Rychlý start nového Programu rozvoje venkova naznačuje, že tradice pokračuje v letech 2007-2013. Od roku 2007 může Česko využívat finanční prostředky z Programu rozvoje venkova ČR na období 2007-2013 (PRV).

Programový dokument PRV schválila Evropská komise Česku již v květnu 2007, a to jako vůbec první členské zemi EU. Tento úspěch umožnil, že první žádosti o podporu z PRV mohly být na regionálních odborech Státního zemědělského fondu zaregistrovány v rámci prvního kola již v červenci 07, další projekty budou ve druhém kole přijímány v listopadu a prosinci 2007. Politika rozvoje venkova je přitom oproti předchozím letům nyní vnímána v širších souvislostech a nikoli pouze jako podpora zemědělského sektoru.

Úspěšnost startu PRV je dána mj. i návaznostmi na předchozí programy, jejichž prostřednictvím byly v ČR distribuovány peníze EU směřující na podporu venkova a zemědělství. Realizace všech těchto programů přitom byla velmi úspěšná. To dokazuje jak plné vyčerpání prostředků, které byly k dispozici v programu Sapard. Z hlediska finančních zdrojů pro rozvoj venkova členských zemí EU byla tato oblast ve srovnání s obdobím 2004-2006 vyčleněna z rámce politiky hospodářské a sociální soudržnosti, která je financována ze strukturálních fondů, a zařazena pod společnou zemědělskou politiku EU. Ze zorného úhlu žadatelů o dotace z PVR z toho plyne poněkud odlišný systém administrace a zpracování žádostí, který je však jednodušší než u SF.¹⁶

---

¹⁶ *Program rozvoje venkova* [online]. [cit. 2008-01-08]. Dostupný z WWW: <[http://vyhledavani.ihned.cz/index.php?s1=M&s2=0&s3=0&s4=0&s5=0&s6=0&m=d&article\[id\]=2246383](http://vyhledavani.ihned.cz/index.php?s1=M&s2=0&s3=0&s4=0&s5=0&s6=0&m=d&article[id]=2246383)>

10 REKAPITULACE FUNGOVÁNÍ PROGRAMU V ČR 2000 - 2006

V této kapitole rozepíšu ve stručnosti nejdůležitější okamžiky fungování programu SAPARD. V plné formě můžeme tyto informace najít na internetových stránkách <http://www.strukturalnifondy.info/clanek.php?clanek=7>.¹⁷

Krátká rekapitulace časového průběhu realizace předvstupního programu SAPARD

Programový dokument "Plán rozvoje zemědělství a venkova České republiky na období 2000 - 2006, schválený EK (26.10.2000)

Víceletá finanční dohoda a Roční finanční dohoda na rok 2000, podepsána (15. 02.2001)

Zahájení akreditace Agentury SAPARD (26.03.2001)

Zahájení I. kola přijímání žádostí o finanční pomoc z programu SAPARD (15.04.2002)

Ukončení akreditace Agentury SAPARD a uzávěrka I. kola přijímání žádostí (15.05.2002)

Roční finanční dohoda na rok 2001 (30.10.2002)

Zahájení II. kola přijímání žádostí (25.09.2002)

Ukončení akreditace opatření 2.3. (11.10.2002)

Uzávěrka II. kola přijímání žádostí (06.11.2002)

Zahájení mimořádného "povodňového" kola přijímání žádostí (02.12.2002)

Akreditace povodňových opatření a opatření 3.1. (10.12.2002)

Uzávěrka mimořádného "povodňového" kola přijímání žádostí (13.12.2002)

Ukončení administrace II. a povodňového kola (30.01.2003)

Uzavření přijímání projektů pro prioritu 2.3. „agro-environmentální opatření“ (28.02.2003)

Zahájení III. přijímání žádostí - pouze pro opatření 1.1., 1.2,1.3,1.4 (09.04.2003)

Uzávěrka III. kola přijímání žádostí (30.04.2003)

Čerpání finančních prostředků na schválené projekty (do konce roku 2006)

I.kolo

V prvním kole přijali pracovníci regionálních pracovišť Agentury SAPARD celkem 883 žádostí o podporu z programu SAPARD. Celkový požadavek na pomoc z programu SAPARD soustředěný v těchto projektech dosáhl částky 3 miliardy 260 mil. Kč. Vezme-li v úvahu, že celkový roční příspěvek určený pro ČR činí 22 mil. EURO a česká strana mohla využít nevyčerpané prostředky z let 2000 a 2001, měla v té době k dispozici celkem cca 66 mil EURO, což při aktuálním kurzu v té době činilo 1. 980 mld.. Kč. Poptávka po pomoci tedy již v prvním kole podstatně přesáhla stanovený limit.

Nejvíce projektů, celkem 171, bylo podáno na regionální pracoviště Agentury SAPARD v Brně za region Jihovýchod. Dále následovaly regiony Jihozápad se 160 žádostmi, region Praha a Střední Čechy se 144 žádostmi, region Severovýchod se 138 žádostmi, region Střední Morava se 126 žádostmi, region Ostravsko s 84 žádostmi a nakonec region Severozápad s 60 žádostmi.

Ze sedmi opatření programu SAPARD, akreditovaných Evropskou unií pro ČR, bylo nejvíce žádostí předloženo pro opatření "Obnova a rozvoj vesnic a venkovské infrastruktury" (342 předložených projektů) a "Meliorace a pozemkové úpravy" (186 předložených projektů). Velký zájem byl také zaznamenán u opatření "Rozvoj a diverzifikace hospodářských činností zajišťující rozmanitost aktivit a alternativní zdroje příjmů" (139 projektů) a opatření "Investice do zemědělského majetku" (114 projektů).

V průběhu dalšího období z různých důvodů některé projekty vypadly, protože ani v dodatečném termínu nesplnily všechny náročné podmínky nebo je předkladatelé sami stáhli např. proto, že se jim do stanoveného termínu nepodařilo získat prokazatelné finanční krytí. Národní výběrové komisi, která zasedala v Praze ve dnech 20.-21.června 2002 bylo z regionálních pracovišť nakonec k posouzení předloženo 771 projektů. Ta ke konečnému schválení a k podpisu generálnímu řediteli Agentury SAPARD doporučila 464 projektů, což představuje 60 % z posuzovaných projektů. V rámci opatření 2.1. bylo přijato celkem 70 projektů v celkovém finančním objemu 421,3 mil Kč, pro opatření 2.2. bylo podepsáno 40 smluv na objem 168,4 mil. Kč (na projekty pro prioritu 2 bylo tedy celkem uvolněno 589,7mil.Kč).

II.kolo

Dne 30. ledna 2003 zasedala na Ministerstvu zemědělství Národní výběrová komise pro SAPARD, která měla za úkol ze žádostí předložených v rámci druhého a "povodňového" kola vybrat a generálnímu řediteli Agentury SAPARD doporučit k financování ty nejlepší z nich.

V rámci druhého kola příjmu žádostí bylo na 7 regionálních pracovištích Agentury SAPARD předloženo celkem 908 žádostí. Z nich bylo Národní výběrové komisi doporučeno k přezkoumání celkem 833 žádostí. Ta následně vybrala k financování z programu SAPARD celkem 435 žádostí, což představuje požadovanou sumu finančních prostředků 1 375 250 090 Kč. Nejvíce žádostí bylo schváleno v rámci opatření 1.1 – Investice do ze-

mědělského majetku (102 žádostí) a opatření 1.2 – Zlepšování zpracování a marketingu zemědělských produktů a produktů rybolovu (99 žádostí).

Pro prioritu 2 bylo přijato celkem 386 projektů: v rámci opatření 2.1. bylo přijato celkem 266 projektů v celkovém finančním objemu 1576,9 mil Kč, pro opatření 2.2. bylo přijato 120 projektů v objemu 439,1 mil. Kč (na projekty pro prioritu 2 bylo tedy celkem uvolněno 589,7mil.Kč).

Mimořádné „povodňové kolo“

V rámci “povodňového” kola bylo na vybraných regionálních pracovištích (Střední Čechy, České Budějovice, Ústí nad Labem a Brno) a v rámci vybraných opatření předloženo celkem 190 žádostí. Národní výběrová komise pro SAPARD doporučila k financování 114 projektů, což představuje celkovou částku 228 906 744 Kč. Pro opatření 1.1 – Investice do zemědělského majetku bylo schváleno 43 žádostí (zaevidováno 53), 1.2 – Zlepšování zpracování a marketingu zemědělských produktů a produktů rybolovu 10 žádostí (zaevidováno 11), 2.1 – Obnova a rozvoj vesnic a venkovské infrastruktury 39 žádostí (zaevidováno 96 s požadavkem 195, 3 mil. Kč a 2.2 – Rozvoj a diverzifikace hospodářských činností zajišťující rozmanitost aktivit a alternativní zdroje příjmu 22 žádostí (zaevidováno 30 s požadavkem 63,4mil.Kč)

III.kolo

Přijímání žádostí pro III. kolo, které bylo tentokrát určeno pouze pro prioritu 1 „Zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství“ bylo ukončeno 30.4.2003. Žádosti byli i tentokrát přijímány všemi regionálními pracovišti Agentury SAPARD (Praha, Brno, České Budějovice, Ústí nad Labem, Hradec Králové, Olomouc, Opava), které přijaly celkem 952 žádostí. K proplacení měla AS pro třetí kolo k dispozici celkem 655 mil. Kč. Téměř polovina z celkového počtu podaných projektů tvoří žádosti předložené v jihovýchodním regionu (Brno) – 235 projektů a jihozápadním regionu (České Budějovice) – 207 projektů. Nejméně projektů bylo podáno v severozápadním regionu (Ústí nad Labem) – 39 projektů.

Podle jednotlivých opatření:

- 1.1 Investice do zemědělského majetku (264 projektů).
- 1.2 Zlepšování zpracovávání a marketingu zemědělských produktů a produktů rybolovu (268 projektů)
- 1.3 Zlepšování struktur pro kontrolu kvality, pro kvalitu potravin a ochranu spotřebitele (188 projektů)

III. kolo bylo určeno pouze pro projekty předkládané pouze v rámci priority 1 - Zvyšování konkurenceschopnosti zemědělství bylo poslední.

Opatření 3.1. – Zlepšování profesního vzdělávání

Administrací tohoto opatření pověřila Agentura SAPARD Ústav zemědělských a potravinářských informací v Praze, který byl zodpovědný za realizaci projektů. Ten také organizoval zpracování registru vzdělávacích subjektů – které jsou oprávněny uskutečňovat vzdělávací akce pro realizaci této priority. Přijímání žádostí o zařazení do registru bylo ukončeno 22.4.2003, projekty pro první část odborných témat měly být předloženy nejpozději do 2.6.2003¹⁷

Čerpání dotací

Česká republika byla prvním a také jediným z kandidátů, kterému se podařilo ještě před ukončením programu vyčerpat veškeré prostředky, které nám byly stanoveny Evropskou unií. Dle informací z Ministerstva financí bylo proplacením poslední žádosti Státního zemědělského intervenčního fondu dosaženo plné výše částky 92,8 mil. EUR. To je v přepočtu 2,9 mld. Kč.

České republice bylo proplaceno 95% všech vynaložených finančních prostředků. Zbývajících 5 % si ponechala Evropská komise do doby, než obdržela konečnou zprávu o rea-

---

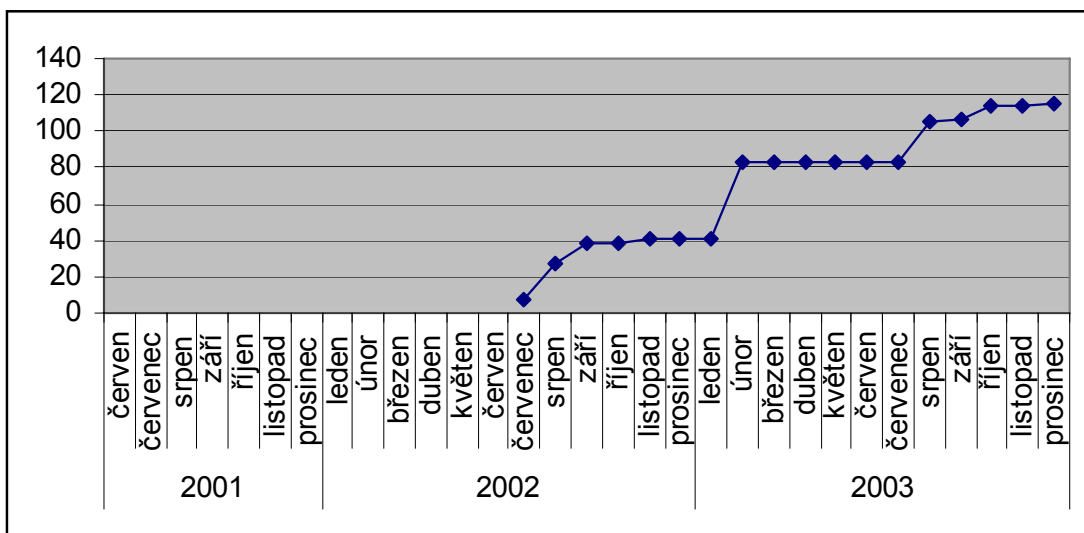
¹⁷ *Intervenční logika opatření* [online]. [cit. 2007-09-12].

Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalnifondy.info/clanek.php?clanek=7>>.

lizaci programu. Na jeho základě vznikl dokument, který schvaloval české hospodaření se svěřenými prostředky. Pak teprve byl program SAPARD oficiálně ukončen.

Část projektů, které byly vybrány a schváleny v rámci programu SAPARD se ovšem své realizace nedočkaly. Výše finančních prostředků byla předčasně vyčerpána. Z tohoto důvodu existuje v rámci EU Horizontální plán rozvoje venkova. Zde mohou žadatelé své projekty znovu předložit. Nemusí se obávat složitější administrativní realizace.

Zemědělství České republiky bylo ročně „doplňováno“ přibližně 540 milióny korun. Pro venkov bylo určeno ročně 270 miliónů korun. Program se zasadil především o podporu prvovýroby, zlepšení konkurenceschopnosti, zlepšení kvality produktů a dokončení restrukturalizace zemědělských podniků.

Graf 14. Měsíční přehled množství přijatých závazků v rámci podpory SAPARD v ČR v letech 2001 – 2003 ¹⁷

11 POZNATKY A DOPORUČENÍ

Ve Zlínském kraji bylo nejvíce žádosti na Opatření 2.1 – Rozvoj venkovské infrastruktury. Šlo o projekty obcí. Nebylo to určitě z důvodu finanční nouze, ale spíše snaha o málo procentní doplnění proinvestované částky. Špatné prostudování započitatelných a nezapočitatelných výdajů znamenalo při finanční kontrole pro některé firmy odvody částek zpět na účty do fondu a předpis penále. Ve Zlínském kraji jsem takový případ (z dostupných informací) nezaznamenala.

Projekty z Opatření 2.2 – Rozvoj a diverzifikace hospodářských činností, zajišťujících rozmanitost aktivit a alternativní zdroje příjmu realizují právnické osoby různých velikostí. Jejich hlavním úkolem bylo zajistit dostatek finančních prostředků na modernizaci výroby.

Střednědobé hodnocení programu SSAPARD nám sice předkládá celkem úspěšné výsledky, ale dle mého názoru je ještě potřeba na budoucích navazujících programech ještě zapracovat. Především v oblasti zjednodušení administrativy. Zrychlit by se mohlo především posuzování projektů s nižší finanční hodnotou.

Dalším zavádějícím prvkem se mi jeví neustálé porovnávání regionů mezi sebou. Každá oblast naší republiky má svou historii a vývoj na nich neprobíhal podle pravítka. Docházelo zde hlavně k přizpůsobování se přírodním podmínkám.

Doporučovala bych se v budoucnu více zaměřit na malé podnikatele a farmy, které se zabývají prvovýrobou s ekologickým zaměřením. Tato oblast je u nás stále ještě dosti opomíjena a zasloužila by si větší rozvoj. Za úvahu stojí i podpora výroby regionálních specialit.

Obyvatelé vesnických oblastí jsou málo zapojení do snahy o zvýšení počtu pracovních míst v místě jejich bydliště. I nadále dochází k vyliďňování a k odchodu zejména mladých za prací do větších měst. Podle mne bude lepší podpora nově vznikajících firem menšího a spíše rodinného typu.

Předkládané projekty většinou málo konkretizují hierarchii cílů, kterých chtějí dosáhnout. Obecné pojetí řešení nějakého problému není moc přesvědčivá věc.

Dále se více zaměřit na informovanost, monitoring a vzdělávání. Je velmi obtížné získat informace od nějaké organizace, které se podařilo získat finanční dotaci z programu SAPARD. Snaha ověřit si dopad na fungování a její budoucnost je ve větší míře marná.

Posledním doporučením je zaměřit se více na ochranu životního prostředí a vliv zemědělské produkce na jeho zachování pro budoucí generace. Všechny fondy se snaží zvýšit konkurenceschopnost, produkci, produktivitu, rozvíjení lidských zdrojů, kvalitu a příjmy v zemědělství. Ale čisté životní prostředí nesmí být opomíjeno.

Kde spatřuji nejvíce kritická místa realizace

Vypracovat kvalitní projekt, který bude mít úspěch, není vůbec jednoduchá věc. Zdá se mi, že mnoho žadatelů podlehl milnému snu, že peníze leží v Evropské unii na zemi a čekají až se někdo je uráčí zvednout. To je jeden z největších omylů. Zpracování podkladů a pak jejich následná realizace je spojena s mnoha rizikovými body. Snažila jsem se vybrat, dle mého názoru, ty nejvíce problematické.

Reálnost stanovených cílů

Toto bylo asi největším „kamene úrazu“. Špatně definovaný cíl může vést ke kolapsu celého podnikatelského subjektu, který projekt předkládá. Jen úspěšná realizace totiž zaručí vyplacení finanční dotace ze strukturálních fondů. V případě nedokončení projektu se tak podnikatelský subjekt mohl dostat do velkých finančních potíží. U malých zemědělců nebo zpracovatelů to pak znamenalo jistý zánik.

Finanční zabezpečení

Na počátku si musíme uvědomit, že i když získáme pozitivní odezvu ze strukturálních fondů, nikdy nezískáme finanční podporu před zahájením projektu. Vyplacení je vázáno na úspěšnost celého projektu. A také se hodnotí dopad realizace nejen na samotného iniciátora akce, ale i na ekonomickou společnost jako celek. Pozor také na to, že projekt není financováno 100%. Počítá se pouze se spolufinancováním.

Řízení projektu během realizace

Pokud máte otázky tohoto typu : „Mám na to?“, „Kdo mi pomůže?“, „Zvládnou finanční zátěž?“ a podobné, nikdy se do projektu nepouštějte. Odpovědi na tyto otázky jsou totiž zásadní, pokud si na ně neumíte ihned odpovědět, je absolutně nereálné, aby se Váš projekt uskutečnil. Klíčem k úspěchu je umět si zvolit systém vyhodnocování stavu projektů. Podstatné je udržet průběh pod kontrolou a mít přehled o jednotlivých etapách realizace. Jen tak budeme schopni rychle reagovat a volit nové cesty, v případě výskytu nepředpokládaných problémů. Pouze zpětná vazba nestačí.

ZÁVĚR

Předvstupní program SAPARD byl ukončen třetím kolem dne 30.4.2003. Pro mnohé drobné zemědělcem byl velkou nadějí, ale odborníci tvrdí, že sehrál spíše symbolickou úlohu. Hlavním přínosem bylo naučit se žádat o finanční podporu ze Strukturálních fondů. Nyní tyto zkušenosti můžeme využít u Operačního programu Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství, nebo u Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD).

Ale i tak zájem předčil všechna očekávání. Na mnohé žadatele i s kvalitním projektem se vůbec nedostalo. Více projektů bylo ze stran obcí, zde došlo jen k částečnému uspokojení. U zemědělců byla pokryta drtivá většina. ČR se v let 2004 až 2006 podařilo čerpat 115 % alokovaných finančních zdrojů.

Pro kvalitní fungování celého programu SAPARD bylo velmi důležité získat i všechny místní organizace. Spolupráce byla zahájena ještě před začátkem v letech 1999 až 2000. Hlavní úlohy zde sehrál Národní monitorovací výbor se svými regionálními podvýbory. Průběžně informoval všechny zainteresované vládní i nevládní instituce o pokroku a vývoji.

Informovanost u právnických i fyzických osob byla stejná. Ovšem drobní zemědělci a menší zemědělská družstva měla více problémů. A to zejména s ohledem na možnosti získání úvěru pro prvotní financování projektů. Toto se snažila řešit i Agentura SAPARD se zástupci bank v ČR. Výsledkem jednání bylo zlepšení bonity některých zemědělců a jejich lehčí přístup k předfinancování.

Ochotu riskovat a investovat do programu SAPARD nejen čas, ale i finance ovlivňovalo několik externích faktorů. Investice v oblasti potravinářské většinou znamenají delší horizont návratnosti. Někdy jsou i nenávratné. Souvisí to především s omezeními v oblasti investičních pobídek. Ani členství v EU není zárukou otevřeného trhu, ale spíše tvrdého boje.

Dalším faktorem je dostatečná informovanost. Ta by sice v dnešní přetechnizované společnosti neměla být problémem. Důležité je ovšem umět si vybrat správný okruh informací. Asi žádný zemědělec nemůže sedět 24 hodin u počítače a hledat dotační pobídky od státu a ostatních organizací.

Posledním je tzv. absorpční kapacita. Znamená to umět si zajistit dostatek prostředků pro financování budoucího chodu. Zejména u drobných podnikatelů je toto největší problém a nejčastější důvod zamítnutí dotace z fondů EU.

U programu SAPARD jsem zaznamenala jednu zásadní odlišnost od všech ostatních programů. Jednalo se především o jasně definovaný cíl. Podstatou bylo připravit kandidátské země na využívání strukturálních fondů Evropské unie. Základním úkolem nebylo jen poskytovat finanční prostředky na předkládané projekty, ale také v předstihu vyzkoušet fungování strukturálních fondů v praxi. Základní myšlenka může být hezká, ale až realita ukáže její nedostatky. Potřebu vybudovat odpovědné instituce, rozdělit pravomoc, zřídit kontrolní orgány, přizpůsobit legislativu, osvojit si schopnost vytvořit hodnotné projekty.

Až s tímto programem jsme si mohli vyzkoušet určitou rozhodovací pravomoc a samostatnost. Zároveň přišla různá omezení, povinnosti a potřeba respektovat pravidla stanovená právním rámcem Evropské unie.

Asi největší riziko úspěšné realizace projektu, vedle reálnosti stanovených cílů, finančního zabezpečení a řízení projektu během realizace, spatřuji v samotné manažerské dovednosti těch, kteří za žadatele finanční dotace rozhodují o všech krocích a postupech. Hodně totiž záleží na lidech, které požádáme o pomoc. Patří sem nejen odborníci, regionální agentury, zájmové skupiny, krajské úřady, ale také političtí zástupci.

V letech 2008 – 2013 se očekává v České republice „dotační boom“. Předcházelo tomu odsouhlasení nové finanční perspektivy EU. Někteří odborníci tvrdí, že program SAPARD, jako jeden z prvních fondů, byl na počátku „dotační závislosti“. A vše co bude následovat, jen prohloubí tuto vazbu. S tímto názorem moc nesouhlasím. Dotace patří po staletí k prověřeným postupům k osvěžení a povzbuzení méně stabilních a neprosperujících částí území. Není to tedy výmysl „moderního“ člověka a případné neúspěchy nemůžeme svádet zrovna na strukturální fondy. Jedná se o regulaci veřejného sektoru podporou svobodných aktivit občanů a firem. Samozřejmě v předem stanovených hranicích.

Bylo by určitě krátkozraké říci, že se nás dotace vůbec netýkají. Nemusíme sice patřit přímo mezi žadatele, ale určitě nás, skrz přidanou hodnotu, některá ovlivnila. Třeba ve formě zlepšené a lépe přístupné veřejné služby. Často se ovšem stává, že mají dotace jen krátkodobý účinek. Nenastane tak oživení, nevzniknou inovační impulzy a přichází jen příjemná spotřeba poskytnutých financí.

Zlínský kraj nepatřil mezi nejaktivnější žadatele o finanční prostředky ze strukturálních fondů. Z celkovém souhrnu jsem zjistila, že se umístil spíše v druhé půli. To znamená mezi slabšími. Více byli aktivní drobní řemeslníci a malé firmy. Předčily i obce. To mě velmi překvapilo. U státních organizací, které mají daleko lepší přístup k informacím a odborné pomoci, bych hledala větší dravost a snahu o získání finančních prostředků. Stále od zástupců malých obcí slyšíme, jak se mají špatně a potřebují pomoc. A když jim byla konečně dána tato možnost, tak ji spíše promrhali. Krajský úřad i Hospodářská komora nabízeli mnoho seminářů a kontaktů, které mohly být nápomocny všem žadatelům. Chápu, že vypracovat kvalitní projekt netrvá hodiny, ale týdny, přesto mohla být aktivita v našem kraji daleko větší.

Pro realizaci programu ve Zlínském kraji bylo určeno regionální pracoviště Agentury SAPARD se sídlem v Olomouci. V průběhu celého programu byly nastaveny různé pracovní postupy, techniky, kontrolní a informační oblasti. Pracovníci v této agentuře jistě získali značné zkušenosti, které mohou využít i v dalších navazujících programech. Může mezi ně patřit třeba Operační program „Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství“. Považuji program SAPARD za dobře ukončený program. Naučil nás jak postupovat při realizaci veřejných zakázek, které získaly finanční podporu z Evropské unie. Významně nám pomohl se zahájením fungování financování ze strukturálních fondů.

Negativem je pro mě velké množství administrativy, kterou s sebou tento program přináší. Velké „papírování“ jistě odradilo mnoho potencionálních zájemců. Vysoká náročnost a případná očekávání vytváří velmi stresující prostředí. Dá se očekávat, že s růstem požadavků ze strany poskytovatele dotací, bude narůstat i rizikovost a tlak na psychickou stránku všech zúčastněných. Program byl sice plně s souladu s přísnými požadavky Evropské unie, ale je potřeba také zvýšit účinnost. Pokud by to bylo možné, zjednodušit a zkrátit v některých částech postup kontroly a schvalování. Zdlouhavá a náročná administrativní práce jistě také znamená zvýšené správní náklady .

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie

- [1] WOKOUN, R., LUKÁŠ, Z, KOUŘILOVÁ, J. *Výkladový slovník regionální a strukturální politiky Evropské unie*. 1. vyd. Praha : IFEC, 2002. 168 s. ISBN 80-86412-08-3.
- [2] VILAMOVÁ, Š. *Čerpáme finanční zdroje EU*. 1. vyd. Praha : GRADA, 2005. ISBN 80-247-1194.
- [3] KAY, D. *Co nevíme o EU*. 3. vyd. Brno : Konvoj, 2003. ISBN 80-7302-049.
- [4] PĚLUCHA, M. a kolektiv. *Rozvoj venkova v programovacím období 2007-2013 v kontextu reformy SZP EU*. 1. vyd. Praha : IREAS, 2007. ISBN 80-86684-42-3.
- [5] VALACH, J. a kolektiv. *Finanční řízení podniku*. 1. vyd. Praha : Ekopress, 1999. ISBN 80-86119-211.
- [6] HRABÁNKOVÁ, M. *Strukturální fondy*. 1. vyd. Praha : Ekopress, 2000. ISBN 80-86117-11.

Tištěné publikace

- [7] FAJMON, H. *Čeští zemědělci a Společná zemědělská politika Evropské unie : Informační příručka europoslance*.
- [8] *Pokyny pro žadatele finanční pomoci z programu SAPARD*. Praha : Ministerstvo zemědělství ČR, 2002.

Internetové zdroje

- [9] *Operační program SAPARD* [online]. [cit. 2008-03-26]. Dostupný z WWW: <[http://www.sapard.cz/soubory/53/1pravidla . pdf](http://www.sapard.cz/soubory/53/1pravidla.pdf)>.
- [10] *Strukturální fondy EU* [online]. [cit. 2008-04-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.naseevropa.cz>>.

- [11] *Opatření pro zajištění informování a publicity* [online]. [cit. 2008-04-01].
Dostupný z WWW: <<http://www.szif.cz/irj/portal/anonymous/sapard>>.
- [12] *Rozdělení podpory pro rozvoj zemědělství a venkova v kandidátských zemích* [online]. [cit. 2005-08-10]. Dostupný z WWW:
<<http://www.sapard.cz/index.php?clanek=10>>.
- [13] *Zemědělské subjekty ve Zlínském kraji* [online]. [cit. 2007-09-08].
Dostupný z WWW: <<http://www.kr-zlinsky.cz/doDetail.aspx?docid=27902>>.
- [14] *Distribuce zdrojů a projektů za jednotlivá opatření* [online]. [cit. 2007-09-08].
Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalnifondy.cz>>.
- [15] *Makroekonomické ukazatele ČR* [online]. [cit. 2008-01-08].
Dostupný z WWW: <<http://www.czso.cz>>.
- [16] *Program rozvoje venkova* [online]. [cit. 2008-01-08].
Dostupný z WWW: <[http://vyhledavani.ihned.cz/index.php?s1=M&s2=0&s3=0&s4=0&s5=0&s6=0&m=d&article\[id\]=2246383](http://vyhledavani.ihned.cz/index.php?s1=M&s2=0&s3=0&s4=0&s5=0&s6=0&m=d&article[id]=2246383)>.
- [17] *Intervenční logika opatření* [online]. [cit. 2007-09-12].
Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalnifondy.info/clanek.php?clanek=7>>.
- [18] *SAPARD. Operační programy* [online]. [cit. 2008-01-15].
Dostupný z WWW: <<http://www.szif.cz/oddmos41prvcz=7>>.
- [19] *Rozhodující faktory* [online]. [cit. 2008-04-11].
Dostupný z WWW: <<http://www.mfcr.cz/sapard.htm>>.
- [20] *Působnost Agentur SAPARD* [online]. [cit. 2008-04-25].
Dostupný z WWW: <<http://www.czso.cz/cz/mapy/nuts2/html/cz.htm>>.
- [21] *Charakteristika Zlínského kraje* [online]. [cit. 2008-04-25].
Dostupný z WWW: <<http://www.czso.cz>>.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

EU	Evropská unie
SAPARD	Speciální předvstupní program pro zemědělství a rozvoj venkova
MZe	Ministerstvo zemědělství
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
Tzv.	Takzvaně
Atd,	A tak dále
ČR	Česká republika
ES	Evropské Společenství
SAPS	Základní jednotná platba na plochu
TOP-UP	Doplňková platba k platbě na plochu
LFA	Podpora méně příznivých oblastí a oblastní s ekonomickými omezeními
HRDP	Horizontální plán rozvoje venkova
OP	Operační program
Tj.	To je
Apod.	A podobně
Vyd.	Vydání
SZP	Státní zemědělský program
Kč	Korun českých
Ha	Hektar – pozemková míra
Tis.	Tisíc
SF	Strukturální fondy
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
PRV	Program rozvoje venkova

SEZNAM GRAFŮ

<i>Graf 1. Roční částka EUR pro kandidátské země</i>	28
<i>Graf 2. Rozvržení prostředků EU do jednotlivých opatření</i>	29
<i>Graf 3. Opatření 1.2 – distribuce projektů</i>	39
<i>Graf 4. Opatření 1.2 – distribuce zdrojů</i>	41
<i>Graf 5. Vývoj zemědělské a nezemědělské půdy 1993 – 2006</i>	42
<i>Graf 6. Opatření 2.1a – distribuce projektů</i>	43
<i>Graf 7. Opatření 2.1a – distribuce zdrojů</i>	45
<i>Graf 8. Hustota obyvatelstva – osoby/km²</i>	46
<i>Graf 9. Opatření 2.1b – distribuce projektů</i>	47
<i>Graf 10. Opatření 2.1b – distribuce zdrojů</i>	49
<i>Graf 11. Souhrn distribuce projektů za všechna opatření</i>	51
<i>Graf 12. Souhrn distribuce zdrojů za všechna opatření</i>	53
<i>Graf 13. Podíl jednotlivých priorit na programu SAPARD 2000-2006</i>	54
<i>Graf 14. Měsíční přehled množství přijatých závazků v rámci podpory SAPARD v ČR v letech 2001 – 2003</i>	64

SEZNAM TABULEK

<i>Tab. 1. Rozdělení finanční pomoci mezi jednotlivé země – max. roční částky .....</i>	28
<i>Tab. 2. Čerpání finančních dotací z programu SAPARD v období 2000 - 2003 .....</i>	36
<i>Tab. 3. Zemědělské subjekty ve Zlínském kraji – stav k 30.6.2002 .....</i>	37
<i>Tab. 4. Intervenční logika opatření .....</i>	40
<i>Tab. 5. Evidence vozidel 1999 – 2006 .....</i>	48
<i>Tab. 6. Makroekonomické ukazatele ČR .....</i>	58

SEZNAM MAP

<i>Mapa 1. Působnost Agentur SAPARD v ČR .....</i>	<i>16</i>
<i>Mapa 2. Mapa okresů .....</i>	<i>34</i>
<i>Mapa 3. Geografická mapa Zlínského kraje .....</i>	<i>50</i>